

Specialrapport för grupperna i daglig verksamhet, anpassat boende och anpassad skola

Hur personer med olika funktionsnedsättningar
använder internet 2023

Om rapporten

Denna rapport är framtagen av Begripsam i samarbete med Centrum för Klinisk Forskning (CKF) Region Dalarna. Data som utgör underlag för rapporten kommer från undersökningen Svenskarna med funktionsnedsättning och internet, SMFOI 2023. Datainsamling har tidigare skett 2017, 2019, 2021.

För att kunna jämföra om det finns skillnader mellan personer som har eller inte har funktionsnedsättning finns det i SMFOI en jämförelsegrupp av personer utan funktionsnedsättning. I diagram och tabeller kallas denna grupp av utrymmesskäl för kontrollgrupp. Gruppen består av personer utan funktionsnedsättning men som matchar deltagarna i SMFOI avseende ålder, kön och var i landet de bor. I rapporten finns också jämförande data från en undersökning som genomfördes i samarbete med PRO. Denna datainsamling skedde 2022 men vi har valt att ha med den som en jämförelsemöjlighet där äldre personer med och utan funktionsnedsättning är representerade.

I årets undersökning är det en grupp som är så liten att du som läser och försöker tolka de olika resultaten behöver ha detta i åtanke. Det är gruppen dövblinda personer. Det finns ganska få dövblinda personer i samhället och den här gången lyckades vi bara nå 11 personer i denna grupp. Vi måste därför vara mycket försiktiga med att tolka resultatet.

Arbetet med att producera rapporten har letts av Stefan Johansson, teknologie doktor och VD vid Begripsam AB. Den vetenskapliga granskningen har letts av docent Catharina Gustavsson vid CKF. Rapporten ingår i en serie rapporter som ges ut under 2024 vars syfte är att ge aktuella lägesbilder av hur personer med funktionsnedsättning använder internet. Dessa rapporter kompletterar bilden av internetanvändning i den svenska befolkningen. Arbetet med dessa rapporter koordineras av Kerstin Ivarson Ahlstrand, projektledare vid Begripsam.

Datainsamling och vetenskapliga analyser har skett inom ramen för forskningsprogrammet CoDesign for Accessibility, CoDeAC. De frågeställningar som ligger till grund för datainsamlingen och analyser görs i nära samarbete med Föreningen Begripsam och med organisationer och individer i den svenska funktionsrättsrörelsen.

Forskningsarbetet har sin grundfinansiering genom medel från Forte och CKF. Rapporten är framtagen med finansiering av Post- och telestyrelsen.

Samtliga rapporter går att hitta via www.begripsam.se/internet

Använd gärna det här materialet för att sprida kunskap om villkoren för internetanvändning och användning av smarta telefoner, datorer och surfplattor men ange källan.

Omslagsbilden är skapad av Karin Forsell med hjälp av AI, Adobe Firefly.

Stockholm, november 2024.

Lättläst sammanfattning

Den här rapporten berättar om hur personer som får stöd från samhället använder internet, datorer, mobiltelefoner och surfplattor i sin vardag.

Personerna som deltagit i undersökningen

- har gått i särskola eller anpassad skola
- arbetar i daglig verksamhet
- bor i ett anpassat boende, som gruppboende eller serviceboende

Internet är viktigt, men svårt

Internet är viktigt för många personer i dessa grupper.

De vill använda internet för att vara delaktiga i samhället.

Men många tycker att det är svårt

och får inte den hjälp de behöver.

De använder internet på olika sätt.

De tittar mycket på film och lyssnar på musik.

De använder också sociala medier lika mycket som andra.

Men de har svårt att använda viktiga tjänster på internet.

De tycker att det är särskilt svårt att

- boka tid hos läkaren på 1177
- betala räkningar i internetbanken
- handla saker på internet
- köpa biljetter till buss och tåg
- beställa mat
- använda olika tjänster från kommunen

BankID skapar stora problem

De flesta i Sverige har BankID.

Men i dessa grupper har bara 4 av 10 personer BankID.

Många banker vill inte ge BankID till personer som har svårt att förstå vad BankID innebär.

Det skapar stora problem.

Utan BankID går det inte att

- logga in på många viktiga webbplatser
- betala räkningar
- handla på internet
- swisha pengar

Behöver mer hjälp i vardagen

Hälften av personerna behöver hjälp för att använda internet.
De flesta får hjälp av sina föräldrar, särskilt sina mammor.

Personal på boenden och i dagliga verksamheter
hjälpes sällan till med internet.
Det borde vara en naturlig del av deras arbete.

Personalen behöver få mer kunskap om internet
så att de kan hjälpa till bättre.

Större risk att bli lurad

Personer i dessa grupper råkar oftare ut för problem på internet.

- Många har blivit lurade att betala pengar.
- Flera har blivit lurade att göra saker de inte vill.
- Många har fått sina lösenord stulna.
- Några har blivit utnyttjade på olika sätt.

De råkar ut för dessa saker mycket oftare
än personer utan funktionsnedsättning.

Samhället behöver göra mer

Alla människor ska kunna vara med i det digitala samhället.
För att det ska fungera måste samhället

- ge mer utbildning om internet
- skapa bättre och enklare tjänster
- hitta säkrare sätt att använda BankID
- se till att personal kan hjälpa till med internet
- göra det lättare att förstå information på webbplatser

Om det här inte blir bättre
får många personer svårt att vara med i samhället.

Om undersökningen

Begripsam har gjort undersökningen tillsammans med forskare,
under 2023.

Begripsam har frågat många hur de använder internet.
De har också frågat vad som är svårt
och vad som behöver bli bättre.

Det här är den första stora undersökningen
som visar hur internet fungerar för dessa grupper.

Innehåll

Om rapporten.....	2
Lättläst sammanfattning	3
Internet är viktigt, men svårt	3
BankID skapar stora problem	3
Behöver mer hjälp i vardagen	4
Större risk att bli lurad.....	4
Samhället behöver göra mer	4
Om undersökningen	4
Introduktion.....	7
Särskola/anpassad skola.....	7
Anpassat boende	8
Daglig verksamhet	8
Varför finns dessa verksamheter?.....	9
Övergripande analys.....	11
En osynlig grupp	11
En grupp som är livslångt beroende av samhället men som samhället ignorerar som digitala medborgare	11
Vill vara på nätet – men nätet är svårt.....	12
Är det samma personer?	14
Att leva som andra eller att leva som om man lever som andra	14
Att vara på nätet med större risk att råka illa ut.....	15
Att känna lägre delaktighet än andra	15
Resultat.....	16
Personer som gått i särskola/anpassad skola	16
Personer i daglig verksamhet	17
Personer i anpassat boende	18
Är internet svårt?	19
Användning av internet	26
Trygghet och säkerhet.....	38
Känslan av delaktighet i digitala samhället	42
Tillgång till smart telefon, dator och surfplatta	43
Bakgrundsvariabler.....	53
Åldersintervaller	53
Vilken är din könstillhörighet?	53

Är svenska ditt första språk.....	53
I vilket län bor du?	54
I vilken typ av ort bor du?	54
I vilken typ av boende bor du?	55
Brukar du be någon om hjälp med att göra saker på internet?.....	55
Får du hjälp av någon i din vardag?.....	55
Bor du tillsammans med någon?.....	56
Vilken är din högsta avslutade utbildning?	57
Vad av följande stämmer med din nuvarande situation?	57
Vilken inkomst har du per månad?	58
Om svenskarna med funktionsnedsättning och internet SMFOI.....	59
50 diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter har blivit 10 grupper	59
Gruppernas inbördes storlekar	62
Jämförelsegrupp av personer utan funktionsnedsättning.....	62
Män och kvinnor.....	63
Personerna som deltar i våra undersökningar är användare av internet.....	63
Förekomst av funktionsnedsättning i populationen	64
Referenser till källor om förekomst av funktionsnedsättning	66

Introduktion

Det här är en specialrapport med data från undersökningen Svenskarna och funktionsnedsättning och internet, SMFOI 2023. I rapporten redovisar vi hur personer som gått särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende använder internet och hur de har tillgång till smarta telefoner, datorer och surfplattor.

Det är grupper som ofta är helt osynliga i statistiken över internetanvändning. I slutet av rapporten kan du få en uppfattning om demografiska och socioekonomiska faktorer som kännetecknar grupperna. Några kännetecken som vi vill lyfta fram här i introduktionen är att det här är personer som lever med mycket små inkomster. De finns sällan på den reguljära arbetsmarknaden. De är ofta livslångt beroende av kommunal omsorg eller kommunalt finansierad omsorg som utförs av externa leverantörer.

Särskola/anpassad skola

Den speciella skolform som funnits för barn och ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning kallades fram till 2023 för särskolan. Då bytte den namn till Anpassad skola. Oavsett namn så har skolformen utbildat barn och unga med olika grader av intellektuell funktionsnedsättning och med förvärvad hjärnskada.

För att få gå i den anpassade grundskolan ska skolan ha bedömt att den som har en intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada inte har förutsättningar att klara grundskolan¹. Eleverna får utbildning i 11 olika ämnen och om de har större intellektuella svårigheter så sker undervisningen inom 5 ämnesområden. Efter den anpassade grundskolan finns den anpassade gymnasieskolan². På denna nivå kan eleverna antingen läsa nationella program och för dem med större intellektuella svårigheter finns individuella program inom sex ämnesområden.

Läsåret 2023/24 var det 16 000 elever i den anpassade skolan och det motsvarar ungefär 1,4 procent av alla elever³.

Vart tar eleverna vägen efter den anpassade skolan?

I en nyligen publicerad forskningsöversikt om övergången från skola till vuxenlivet för personer⁴ visar forskningen att en fjärdedel av dem som lämnar den anpassade gymnasieskolan varken hamnar inom fortsatt utbildning eller på arbetsmarknaden⁵. Forskarnas slutsats är att dessa personer troligen befinner sig hemma utan någon typ av sysselsättning eller annat stöd då befintliga stödsystem inte når dem.

¹ <https://utbildningsguiden.skolverket.se/grundskolan/om-forskoleklass-och-grundskola/om-anpassade-grundskolan>

² <https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/om-anpassade-gymnasieskolan>

³ <https://www.skolverket.se/download/18.954e82318e64549b9f50/1711123526949/pdf12615.pdf>

⁴ Övergången från ung till vuxen för personer med funktionsnedsättning – en kartläggning av det vetenskapliga kunskapsläget. Tideman, Lövgren, Malmqvist. 2020.

⁵ Post-school options for young adults with intellectual disabilities in Sweden. Arvidsson, Widén, Tideman. 2015

”Hemma” kan i det fallet vara att de bor kvar hos sina föräldrar, bor i ett anpassat boende eller har en egen lägenhet.

Anpassat boende

Det finns flera olika boenden som på olika sätt är anpassade efter att de personer som bor där behöver stöd. Inom LSS-systemet kallas detta med ett samlingsnamn för Boende med särskild service. LSS står för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Här kan ett boende vara:

- **Gruppboende:** lägenheter inom samma fastighet. Där finns också vissa gemensamma rum och det finns personal dygnet runt. De boende kan få hjälp med personlig hygien, handla mat, städa eller ledsagning till olika aktiviteter.
- **Serviceboende:** lägenheter som ligger i anslutning till varandra och där personal hjälper till vid behov.
- **Annan särskilt anpassad bostad:** som kan vara en speciell lösning för en viss individ.

Personer som har rätt till en bostad enligt LSS kan vara personer med intellektuell funktionsnedsättning, autism eller förvärvade hjärnskador. Det kan också vara personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. För att få stöd behöver det finnas ett omfattande behov av stöd. År 2023 var det ca 30 000 personer som hade boende enligt LSS⁶.

Det finns också olika former av äldreboenden som kommuner tillhandahåller enligt socialtjänstlagen. De kan ha olika namn i olika kommuner som äldreboende, servicehus, trygghetsboende. I dessa boenden kan det finnas äldre personer som har funktionsnedsättning.

I SMFOI fångar vi upp personer i dessa typer av boenden genom svarsalternativen:

- Gruppboende
- Servicelägenhet
- Annat stödboende

Det finns också en möjlighet för den som svarar att fylla i alternativet ”Annat” och där skriva in ett anpassat boende som personen inte tycker faller under något av de fasta kategorierna.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet är en stödform inom LSS, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. Personer som har rätt till daglig verksamhet enligt LSS kan vara personer med intellektuell funktionsnedsättning, autism eller förvärvade hjärnskador.

⁶ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2024-4-9020.pdf>

Personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig kan få daglig verksamhet⁷.

Arbetsuppgifterna på en daglig verksamhet kan vara desamma som hos arbetsgivare på den reguljära arbetsmarknaden men kan också innehålla habiliterande insatser. Det är inte en anställningsform och syftet är inte att producera varor eller tjänster. Dock har daglig verksamhet ett uppdrag att verka för att deltagare ska övergå till den reguljära arbetsmarknaden. Sådana övergångar sker dock mycket sällan. Enligt en rapport från Socialstyrelsen är det 0.2 procent av deltagarna i daglig verksamhet som gör en sådan övergång⁸

År 2023 var det cirka 43 000 personer som deltog i daglig verksamhet⁹.

Varför finns dessa verksamheter?

Anpassad skola finns till för personer som inte har de intellektuella förutsättningarna att klara grundskolan/gymnasieskolan. Det är en skolform som enligt skollagen ska ge en god grund för eleverna aktivt ska unna delta i samhällslivet. Daglig verksamhet och anpassat boende ska en §5 i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) "främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet". Vidare sägs att "målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra" och att verksamheten ska vara "grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet". I §7 betonas att insatserna ska stärka deltagarnas förmåga att leva ett självständigt liv.

I princip säger dessa formuleringar att de personer som har stöd från dessa verksamheter ska kunna leva ett liv ungefär som alla andra. De kan inte göra det helt och hållet på egen hand utan behöver samhället stöd för att kunna göra det.

Sverige har nyligen fått hård kritik från en FN-kommitté som följer upp hur väl Sverige uppfyller FN-konventionen om personer med funktionsnedsättning¹⁰. Målet att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva självständiga, ha goda liv och kunna vara fullt delaktiga i samhällslivet förverkligas inte. Snarare försämras villkoren.

Delar av denna kritik handlar om att verksamheter inom LSS inte lever upp till ambitionerna och mer börjar likna förvaring eller återinförande av tidigare nedlagda institutioner. Andra delar handlar om ett utbildningssystem som inte ger alla förutsättningar att nå sin fulla kapacitet.

Att vara delaktig i det digitala samhället är att vara delaktig i samhället

Att kunna vara fullt delaktig i det digitala samhället är allt mer en nödvändig del att kunna vara delaktig i samhället. Vi kan inte längre se detta som två skilda delar utan

⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/funktionshinder/daglig-verksamhet-lss/>

⁸ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-7.pdf>

⁹ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2024-4-9020.pdf>

¹⁰ <https://www.mfd.se/contentassets/694a5be544524c1097bcf8979bb2475d/2024-17-fn-kommittens-slutsatser.pdf>

det digitala är på i princip alla samhällsområden en viktig del av vad det innebär att vara medborgare i det svenska samhället.

Av det följer att den anpassade skolan bör förbereda sina elever på ett liv där de behöver kunna använda digitala tjänster och hantera den utrustning som krävs. Efter skoltiden behöver personal på anpassade boenden och i dagliga verksamheter kunna ge det stöd som personerna behöver för att så långt det är möjligt kunna agera som självständiga medborgare på nätet och använda alla de tjänster och funktioner som är en integrerad del av vår vardag och vårt sätt att leva.

Den här rapporten kan ses som ett bidrag till en djupare förståelse för hur den digitala delaktigheten ser ut för personer som gått i särskola/anpassad skola, bor på ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet. Det är tre grupper som sällan uppmärksammas i diskussionen om Sveriges digitalisering. Det är tre grupper som på många sätt kämpar med att vara delaktiga i ett allt mer digitaliserat samhälle.

Övergripande analys

En osynlig grupp

Personer som gått i särskola, arbetar i daglig verksamhet och som bor i anpassat boende tillhör grupper i samhället som sällan syns i undersökningar om hur samhället fungerar. Det rör sig om mellan 1–2 procent av befolkningen, vilket som en jämförelse är ungefär lika många som bor i Kronobergs län och lite färre än hur många det är som bor i Uppsala. Med det sagt är detta en av mycket få undersökningar som kan jämföra hur personer som gått i särskola, arbetar i daglig verksamhet och som bor i anpassat boende använder internet och jämföra det med personer som inte har funktionsnedsättning och som därmed inte återfinns i de undersökta verksamheterna.

Det är svårt att få personer som gått i särskola, arbetar i daglig verksamhet och som bor i anpassat boende att delta i undersökningar. Det kan bero på att de inte får information om att undersökningar pågår, att de sällan kommer med i slumpvisa urval eller att de har svårt att svara på frågor i enkäter. I vår undersökning når vi en liten andel av personer som gått i särskola, arbetar i daglig verksamhet och som bor i anpassat boende. Vi tror att vi har ett systematiskt fel i våra resultat och det är att de skillnader som vi kan se mellan dessa grupper och personer utan funktionsnedsättning är större än vad vi kan visa. De personer i målgruppen som inte svarar på enkäter har sannolikt större svårigheter att använda internet än de personer som deltar i undersökningen.

En grupp som är livslångt beroende av samhället men som samhället ignorerar som digitala medborgare

I stort sett alla personerna som är målgrupp för den här undersökningen har ett livslångt beroende av försörjning, omsorg och sysselsättning från det offentliga. I första hand är det kommunerna som ska ta detta ansvar.

I vår undersökning ser vi att knapp hälften av personerna som bor på ett anpassat boende och runt fyra av tio i den dagliga verksamheten regelbundet behöver hjälp på nätet. Men vi kan inte se att det är personalen i de olika verksamheterna som ger denna hjälp.

Vem är det som hjälper till?

När vi går igenom kommentarerna så är det vanligtvis personernas mamma som ger hjälp med att använda nätet. I andra hand är det någon annan anhörig och i tredje hand är det en personlig assistent. Ytterst sällan nämner någon att de får hjälp av personalen på ett boende eller på en daglig verksamhet. Om personal nämns så är det istället när det finns en önskan om hjälp men då denna hjälp uteblir.

Vilken kunskap kan man förvänta sig hos personalen?

I Socialstyrelsen allmänna råd kallade Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning¹¹ ges detaljerade anvisningar om vad personal ska kunna som arbetar inom daglig verksamhet eller anpassat boende. Bland annat ska man som personal ha kunskap i hur man kan hjälpa de boende att borsta tänderna. Det är ju inget fel med det men de allmänna råden säger inte ord om att man som personal behöver kunna hjälpa någon med det digitala.

Nu finns det troligen verksamheter där personal ger bra stöd men generellt verkar det inte vara tydligt uttalat att man som boende på anpassat boende eller deltagare i daglig verksamhet har rätt att få hjälp från verksamhetens personal att vara delaktig på nätet. Det verkar inte vara självklart att personal ska ge sådant stöd. Enligt vår mening skulle de allmänna råden behöva uppdateras så att de ger en tydlig vägledning i att personal behöver ha kunskaper som gör att de kan ge stöd med det digitala.

Vill vara på nätet – men nätet är svårt

Personer som gått i särskola/anpassad skola, arbetar i daglig verksamhet och som bor i anpassat boende vill vara på nätet. De ser både nytta och nöje med det men för många kommer användningen med stora svårigheter. Svårigheterna finns dock inte där hela tiden. När det gäller tjänster inom området nöje och underhållning är det i flera fall så att dessa grupper använder sådana tjänster på nätet mer eller lika mycket som personer utan funktionsnedsättning. Även för sociala medier, och dejtingtjänster och användning av bloggar är användningen större eller lika stor. Det visar att det inte är ödesbestämt att de funktionsnedsättningar som återfinns hos personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet är av sådan karaktär att det inte skulle gå att göra tjänster på nätet tillgängliga och användbara för dessa grupper.

Men personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet upplever betydligt högre grader av generella svårigheter när de är på nätet. De rapporterar i betydligt högre grad svårigheter att söka information, navigera på nätet, förstå innehåll och använda tjänster. De påverkas betydligt oftare av det de upplever som störande design eller dålig utformning.

Så fort vi jämför med praktiska tjänster som att kolla vädret, köpa biljetter till resor eller evenemang så uppstår stora skillnader. Dessa återfinns också när vi undersöker personlig kommunikation, mediekonsumtion och användning av e-Hälsotjänster. Skillnaderna kulminerar när det kommer till användning av ekonomiska tjänster och tjänster som kräver elektronisk identifikation.

Dessa skillnader kan ses som ett mått på personernas delaktighet i samhället. De är ofta relativt delaktiga på den digitala sociala arenan. De använder mycket tid till att lyssna på musik och titta på filmer. Detta kan ses som något positivt. Det bidrar till meningsfullhet

¹¹ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmannarad/2014-3-19.pdf>

Det senare kan vara ett resultat av att man inte är aktiv och delaktig i andra samhällsaktiviteter. Det finns forskning som exempelvis pekar på att livet på gruppboenden allt mer liknar förvaring¹². Personer som skulle behöva hjälp för att delta i olika samhällsaktiviteter får i allt mindre utsträckning sådan hjälp på grund av nedskärningar och allt hårdare bedömningar av vilken form av stöd som ska erbjudas. Om det är sant kan den höga användningen av nöjestjänster på nätet dölja en exkludering från stora delar av samhället.

Samhället förhindrar ekonomisk delaktighet

Det största problemet som personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet lyfter fram är att de är helt avstängda från allt som omfattar ekonomiska transaktioner. Det är bara runt 40 procent i de undersökta grupperna som har tillgång till BankID. Det här är en helt osynlig grupp i samhällsdebatten. Internetstiftelsen¹³ säger att "Hos den internetanvändande befolkningen är det endast 3 procent som inte använder e-legitimation". I denna grupp syns det inte att många inte kan få ett BankID och att det får dramatiska återverkningar på möjligheterna att leva som andra.

60 procent av personerna som bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet har en god man men det digitala samhället har inte anpassats efter att vissa medborgare tar hjälp av en god man för att genomföra ekonomiska transaktioner. Ungefär 2 procent av befolkningen har en god man, förvaltare eller annan företrädare¹⁴. Det saknas tekniska lösningar för att gode män och deras klienter ska kunna använda digitala tjänster på ett smidigt sätt och resultatet blir ofta att personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet blir helt ekonomiskt passiva och inte kan handla på nätet, köpa bussbiljetter etcetera.

Konflikt mellan stöd från verksamheten och stöd från god man

I regler för personal inom LSS-verksamheten är det ofta tydligt uttryckt att personalen inte ska hjälpa till med ekonomiska transaktioner. Som exempel kan vi ta ett regelverk från Avesta kommun¹⁵. Där sägs uttryckligen att personal inte ska befatta sig med att "Ansvara eller hjälpa till med huvudmannens ekonomiska transaktioner, t.ex. betalning av räkningar och kontoöverföringar". Det här får till följd att en person inte kan få hjälp med att beställa en pizza, köpa en bussbiljett eller någon av de andra små transaktioner som numer är en naturlig del av ett vardagsliv. Om gode män ska vara inne och stötta vid varje sådan transaktion så behöver det ske en mycket kraftig utökning av gode männens åtaganden.

Att man inte ska hjälpa till vid själva transaktionen verkar i många fall tolkas som att man inte heller ska bidra till att personer får träna på att bättre hantera ekonomiska

¹² Björne, P. (2020). As if living like others: An idealisation of life in group homes for people with intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*.

¹³ <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2024/e-tjanster/#e-legitimation-och-mobilt-bank-id>

¹⁴ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksrevisionens-granskningsrapport/tillsyn-av-stallforetradare-och-overformyndare-_h5b533/html/

¹⁵ <https://avesta.se/globalassets/for-alla-sidor/kommun-och-demokrati/styrande-dokument/riktlinjer/riktlinjer--hantering-av-privata-tillgangar-inom-lss-socialpsykiatri-.pdf>

transaktioner. Vi ser inga exempel i SMFOI att verksamheter aktivt arbetar med att öka personernas förmåga att hantera ekonomiska transaktioner.

Många har gett bort sina id-handlingar

Många personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet som har ett BankID har det bara på pappret. I praktiken har de lämnat över användningen till någon annan. Detta är ofta en anhörig eller en god man. Det gör dem mycket utsatta. Ifall något oegentligt händer har de brutit mot bankens regler och många har inte förmåga och kunskaper att upptäcka om de blir utnyttjade.

Möjligheten att använda kontanter minskar

I takt med att kontanterna försvinner blir det svårare och svårare för många personer som gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet att ha ett ekonomiskt liv. Tidigare var det möjligt för dessa personer att ha en handkassa i form av kontanter. Det gjorde att de självständigt kunde ta en fika på stan, köpa en teaterbiljett eller en pizza. Men nu minskar möjligheten att använda kontanter snabbt. Många ställen övergår till att bli kontantfria och för att vara delaktig i någon aktivitet som kräver betalning måste man vara inne i ekosystemet av elektroniska betalningar. Dessutom blir det allt svårare att ta ut kontanter eftersom antalet uttagsautomater minskar. Att inte kunna ha en handkassa försvårar också personalens möjligheter att ge stöd till dessa personer.

Sammantaget hamnar många i en mycket svår situation. De kan inte identifiera sig elektroniskt, de stödsystem vi har byggt upp formades i ett icke-digitalt samhälle och fungerar allt sämre i takt med att kontanter ersätts av digitala betalningar.

Är det samma personer?

Det är känt att många personer som gått i särskola/anpassad skola börjar på en daglig verksamhet när de slutat skolan. Men samtidigt kan det vara personer med en helt annan bakgrund som också sysselsätts via en daglig verksamhet. På samma sätt kan det finnas olika skäl till att man bor i ett anpassat boende.

Vi ser i vår studie att det finns ett överlapp men det är också helt andra personer som finns i det anpassade boendet och i den dagliga verksamheten.

Att leva som andra eller att leva som om man lever som andra

De flesta personer som har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet har lagstadgade rättigheter som ska tillförsäkra dem möjligheter att leva ett liv så likt alla andra som möjligt.

Det finns ett centralt citat från en av deltagarna som på ett bra sätt belyser vad det är vi talar om:

”Det går inte att klara ett digitalt liv utan hjälp. Det går inte att klara ett vanligt liv heller eftersom allt är digitalt” (ID 1514).

Trots alla formuleringar i lagstiftning och i policydokument som slår fast att personen ska ges möjligheter att leva ett liv som andra så är personerna i den här undersökningen ofta mycket långt från att kunna använda det digitala samhället som alla andra.

”Jag vill också kunna boka tider, betala och få köpa saker” (ID 1771).

Det är som att eftersom digitaliseringen är en sen företeelse så går den nästan obemärkt förbi vad gäller hur verksamheterna organiserat sig för att göra det möjligt för personerna att delta. Dessutom hänger inte lagstiftning och policy med i den snabba förändring som kommer med digitaliseringen. Till exempel finns mycket lite stöd för att ta relationen god man/brukar in i det digitala samhället.

Att vara på nätet med större risk att råka illa ut

Det förefaller vara en betydligt större risk att bli utsatt för kränkande behandling, bli lurad att göra saker man inte vill, bli lurad på pengar eller sexuella övergrepp på nätet om man gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar daglig verksamhet jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning. Det är också fler som fått sina lösenord kapade med det är ungefär lika vanligt att få in virus i sin utrustning.

Här finns alltså en förhöjd risk att råka illa ut. Samtidigt kan vi inte se att verksamheterna gör satsningar för att hjälpa personerna att skydda sig själva. Sådana undantag finns då vissa skolor, boenden och verksamheter arbetar med dessa frågor men på en övergripande nivå gör samhället för lite för att skydda dessa personer. Personerna har dessutom en nedsatt förmåga att skydda sig själva. Det beror dels på funktionsnedsättningarnas natur, dels på den socioekonomiska utsatthet som finns. Eftersom nästan alla har mycket låga inkomster är det till exempel svårt att betala för skyddande programvara eller hårdvara och många har äldre utrustning som kan leda till sämre skydd. Det finns satsningar som till exempel Nätet som en trygg och säker plats¹⁶ men det är arbete som genomförs med mycket små resurser och som ett privat initiativ.

Eftersom det är en självklar del av livet att kunna vara på nätet bör också berörda verksamheter utveckla former för att stödja att detta kan ske under trygga och säkra former.

Att känna lägre delaktighet än andra

Personer har gått i särskola/anpassad skola, bor i ett anpassat boende eller deltar i daglig verksamhet rapporterar de lägsta känslorna av delaktighet i det digitala samhället som vi har sett i data från SMFOI. Skillnaderna är mycket stora jämfört med personer som inte har funktionsnedsättning. Det är många som känner att de står utanför den samhällsförändring som digitaliseringen innebär eller att de bara delvis är en del av denna förändring.

Det behövs omfattande förändringar i regelverk, policy och verksamheters sätt att organisera stöd för att åstadkomma en förändring. Det behövs också ändrade attityder. Dessa personer behöver ses som fullvärdiga medborgare med rätt att ta del av alla fördelar som följer av samhällets digitalisering. De behöver också bättre förutsättningar för att skydda sig från alla dåliga sidor av digitaliseringen.

¹⁶ <https://natsakra.se>

Resultat

Personer som gått i särskola/anpassad skola

Av 1 167 deltagare i SMFOI 2023 var det 10 personer som uppgett att grundskola som högsta avslutade utbildning och 49 personer hade uppgett gymnasieskola. Tillsammans blir det 59 personer som har särskola som högsta avslutade utbildning. Många av dessa har en rad olika funktionsnedsättningar och svårigheter (Tabell 1). I genomsnitt markerar deltagarna 5 olika diagnoser, funktionsnedsättningar eller svårigheter.

Eftersom de flesta som deltagit i undersökningen gick i skolan på den tid som det kallades särskola så använder vi det ordet i tabeller och diagram.

Tabell 1: Funktionsnedsättningar och svårigheter rapporterade av personer som uppgett att de gått i särskolan. Andelar i procent.

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
ADD	3
ADHD	8
Afasi	2
Autismspektrum (Autism, Asperger)	24
Blind	2
CP	12
Demens, Alzheimer	2
Depression	10
Dyslexi	8
Dyskalkyli, matematiksvårigheter	12
Döv, barndomsdöv	8
Döv, vuxendöv	2
Dövblind	2
Epilepsi	15
Grav hörselnedsättning	2
Grav synnedsättning	5
Huvudvärk, migrän	8
Kommunikationssvårigheter	20
Koncentrationssvårigheter	20
ME/CFS (Kroniskt trötthetssyndrom)	2
Känslig för starka intryck (flimmer, ljus, ljud)	14
Lässvårigheter	32
Minnessvårigheter	8
Räknesvårigheter	25
Rörelsehinder, finmotorik	17
Stroke	2
Schizofreni, psykosjukdom	2
Självförtroende/självkänsla, bristande	17
Skrivsvårigheter	39
Social rädsla	2
Språkstörning, DLD	5
Svårt att förstå	27

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
Svårt att lära mig nya saker	20
Svårt att komma igång eller avsluta saker	20
Svårt att sitta	3
Svårt att behålla fokus på en uppgift	17
Talsvårigheter	10
Utvecklingsstörning eller intellektuell funktionsnedsättning	75
Ångest	17
Annan	7

Av de 59 personerna är det fem personer som gått i grundsärskola och 10 personer som gått i gymnasiesärskola som sedan inte angett att de finns på ett anpassat boende eller i en daglig verksamhet.

Personer i daglig verksamhet

Av 1 167 deltagare i SMFOI 2023 var det 72 personer som uppgett att de arbetar i daglig verksamhet. Många av dessa har en rad olika funktionsnedsättningar och svårigheter (Tabell 2).

Tabell 2: Funktionsnedsättningar och svårigheter rapporterade av personer som uppgett att de arbetar i dagligverksamhet. Andelar i procent.

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
ADD	6
ADHD	8
Afasi	1
Autismspektrum (Autism, Asperger)	36
Bipolär	4
Blind	1
CP	10
Depression	13
Dyslexi	3
Dyskalkyli, matematiksvårigheter	14
Döv, barndomsdöv	3
Döv, vuxendöv	1
Epilepsi	8
Grav synnedsättning	1
Huvudvärk, migrän	8
Kommunikationssvårigheter	15
Koncentrationssvårigheter	21
ME/CFS (Kroniskt trötthetssyndrom)	1
Känslig för starka intryck (flimmer, ljus, ljud)	18
Lässvårigheter	24
Minnessvårigheter	7
Räknesvårigheter	22
Rörelsehinder, finmotorik	8
Stroke	1
Schizofreni, psykosjukdom	1

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
Självförtroende/självkänsla, bristande	21
Skrivsvårigheter	29
Social rädsla	7
Språkstörning, DLD	6
Svårt att förstå	22
Svårt att lära mig nya saker	15
Svårt att komma igång eller avsluta saker	26
Svårt att sitta	3
Svårt att behålla fokus på en uppgift	11
Talsvårigheter	11
Utvecklingsstörning eller intellektuell funktionsnedsättning	64
Ångest	22
Annan	7

I genomsnitt rapporterar varje deltagare knappt 5 diagnoser, funktionsnedsättningar eller svårigheter.

Personer i anpassat boende

Av 1 167 deltagare i SMFOI 2023 var det 27 personer som uppgett att de bor i gruppboende, 16 personer bor i servicelägenhet och 6 personer annat stödboende. Tillsammans blir detta 49 personer som bor i anpassat boende. Många av dessa har en rad olika funktionsnedsättningar och svårigheter (Tabell 3).

Tabell 3: Funktionsnedsättningar och svårigheter rapporterade av personer som uppgett att de bor i anpassat boende. Andelar i procent.

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
ADD	6
ADHD	8
Afasi	1
Autismspektrum (Autism, Asperger)	36
Bipolär	4
Blind	1
CP	10
Depression	13
Dyslexi	3
Dyskalkyli, matematiksvårigheter	14
Döv, barndomsdöv	3
Döv, vuxendöv	1
Epilepsi	8
Grav synnedsättning	1
Huvudvärk, migrän	8
Kommunikationssvårigheter	15
Koncentrationssvårigheter	21
ME/CFS (Kroniskt trötthetssyndrom)	1
Känslig för starka intryck (flimmer, ljus, ljud)	18
Lässvårigheter	24
Minnessvårigheter	7

Funktionsnedsättning/svårighet	Procent
Räknesvårigheter	22
Rörelsehinder, finmotorik	8
Stroke	1
Schizofreni, psykosjukdom	1
Självförtroende/självkänsla, bristande	21
Skrivsvårigheter	29
Social rädsla	7
Språkstörning, DLD	6
Svårt att förstå	22
Svårt att lära mig nya saker	15
Svårt att komma igång eller avsluta saker	26
Svårt att sitta	3
Svårt att behålla fokus på en uppgift	11
Talsvårigheter	11
Utvecklingsstörning eller intellektuell funktionsnedsättning	64
Ångest	22
Annan	7

I genomsnitt rapporterar deltagarna knappt 7 diagnoser, funktionsnedsättningar eller svårigheter.

Är internet svårt?

I den jämförande gruppen av personer utan funktionsnedsättning tycker nästan alla, 84 procent, att internet inte är svårt. Motsvarande andel för personer som gått i särskola (38 procent), arbetar i daglig verksamhet (43 procent) och som bor i anpassat boende (30 procent) är avsevärt lägre (Tabell 4).

Tabell 4: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som svarat på frågan om internet svårt och vilka generella funktioner på internet som är svåra. Andelar i procent.

Typ av svårighet	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende	Alla med funktionsnedsättning	Jämförande kontrollgrupp
Jag tycker inte det är svårt att använda internet	38	43	30	63	84
Svårt att söka information	29	18	21	9	2
Svårt att navigera	23	20	24	17	8
Svårt använda tjänster	40	30	42	17	7
Svårt förstå innehåll	31	25	24	9	3
Svårt med lösenord	38	37	45	22	12
Svårt med design, utformning	19	20	27	14	3
Fungerar inte med hjälpmedel	10	8	15	6	<1
Svårt, kan inte beskriva varför	23	17	18	6	1
Vet inte	2	5	3	2	1
Annat	17	12	15	13	5

Det vi frågar om här är generella svårigheter och som i den jämförande gruppen av personer utan funktionsnedsättning tycker nästan alla, 84 procent, att internet inte är svårt. Motsvarande andel för personer som gått i särskola (38 procent), arbetar i daglig verksamhet (43 procent) och som bor i anpassat boende (30 procent är avsevärt lägre (Tabell 4).

Tabell 4 visar att det generellt är mycket svårare att använda internet om du har en funktionsnedsättning än om du inte har det. Skillnaderna är mycket stora.

Jag tycker inte internet är svårt

Vår övergripande generella fråga handlar om huruvida man tycker att internet är svårt (Diagram 1). Här finns stora skillnader. Bland personer som inte har funktionsnedsättning är andelen som inte tycker att det är svårt att använda internet 84 procent. Denna andel sjunker till 63 procent för gruppen alla med funktionsnedsättning och sedan sjunker den ännu mer för personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende. I dessa verksamheter finns det många som tycker att det är svårt att använda internet.

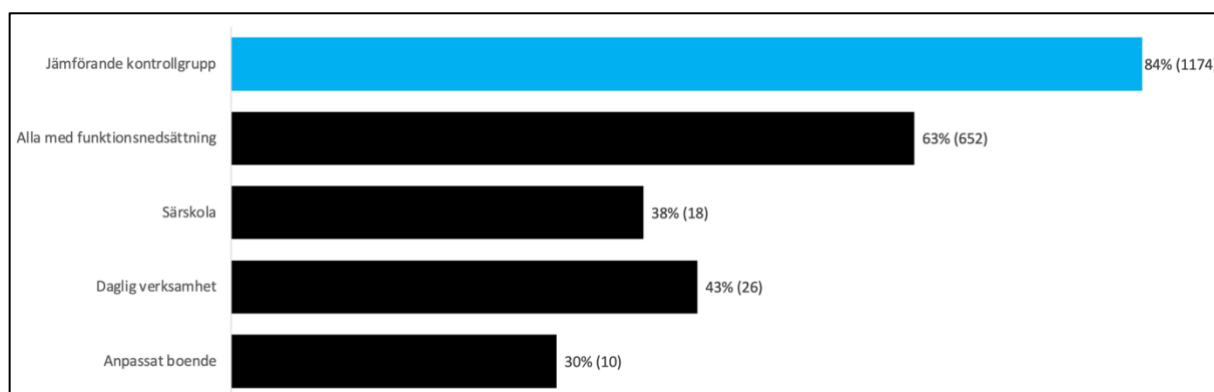

Diagram 1: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att de inte tycker att internet är svårt. Andelar i procent och antal inom parentes.

I de följande avsnitten bryter vi ner vad som kan vara svårt i olika delar som man behöver hantera för att använda webbsidor och tjänster på nätet.

Det är svårt att söka information

Det är mycket få personer utan funktionsnedsättning som tycker det är svårt att söka information på nätet. Andelarna är betydligt större när vi jämför med personer som gått i särskola/anpassad skola och som bor i ett anpassat boende (Diagram 2).

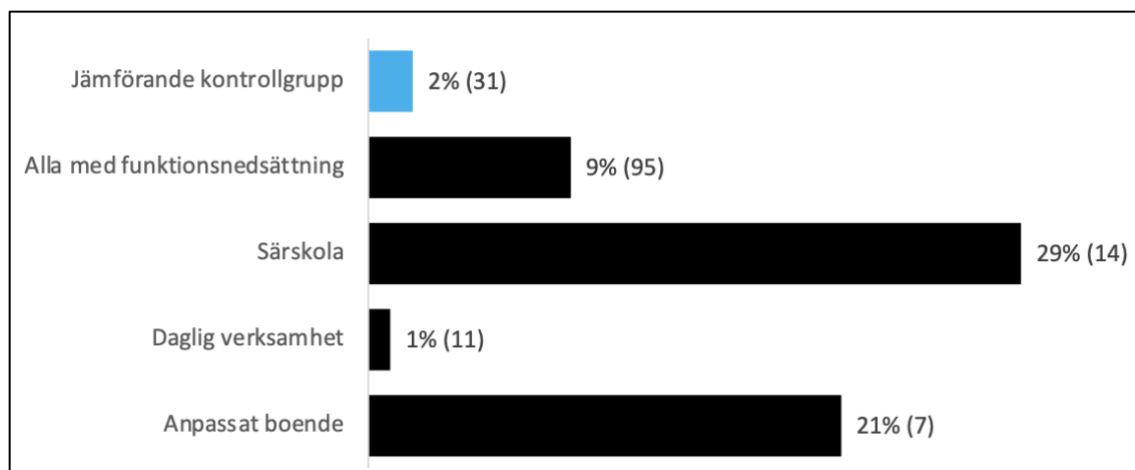

Diagram 2: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt att söka information. Andelar i procent och antal inom parentes.

Vi kan inte förklara varför så få personer i daglig verksamhet tycker att det är svårt att söka information. Det kan helt enkelt bero på att de tycker det är lätt men även att de sällan söker information eller får hjälp med att söka information.

"Jag kan inte skriva in sökord" (ID 722).

Det är svårt att navigera, att hitta till rätt ställe

Runt en fjärdedel av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende tycker att det är svårt att navigera (Diagram 3). Det är en betydligt högre andel jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

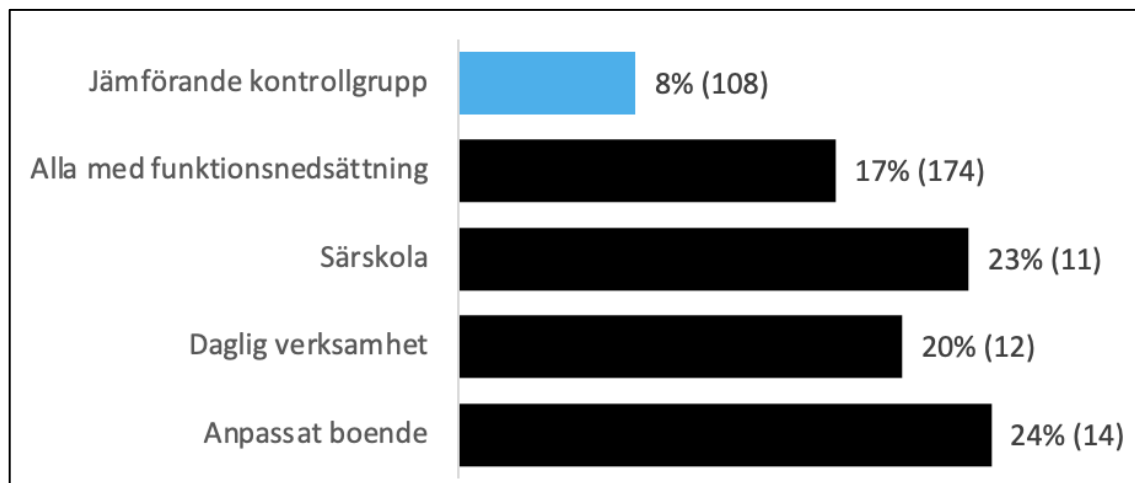

Diagram 3: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt att navigera, att hitta till rätt ställe. Andelar i procent och antal inom parentes.

Det är svårt att använda tjänster

Personer som gått i särskola/anpassad skola (40 procent), deltar i daglig verksamhet (30 procent) eller bor på ett anpassat boende (42 procent) har svårt att använda tjänster på nätet. Det är en stor skillnad jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning. I den gruppen anger 7 procent att de tycker det är svårt att använda tjänster (Diagram 4).

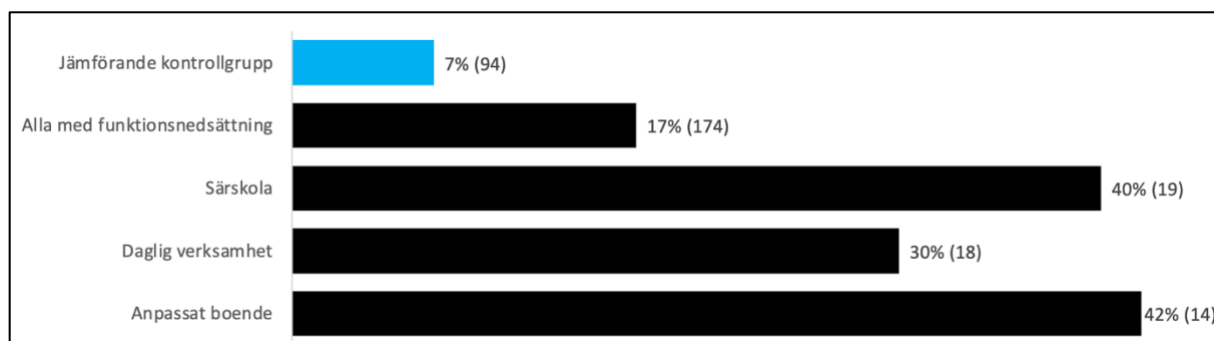

Diagram 4: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt att använda tjänster (till exempel att fylla i blanketter, köpa och beställa saker). Andelar i procent och antal inom parentes.

Det är svårt att förstå innehåll

Det är 3 procent av personerna utan funktionsnedsättning som anger att de tycker det är svårt att förstå innehåll. Det ökar till mellan en fjärdedel och en tredjedel bland personer som gått särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i anpassat boende (Diagram 5).

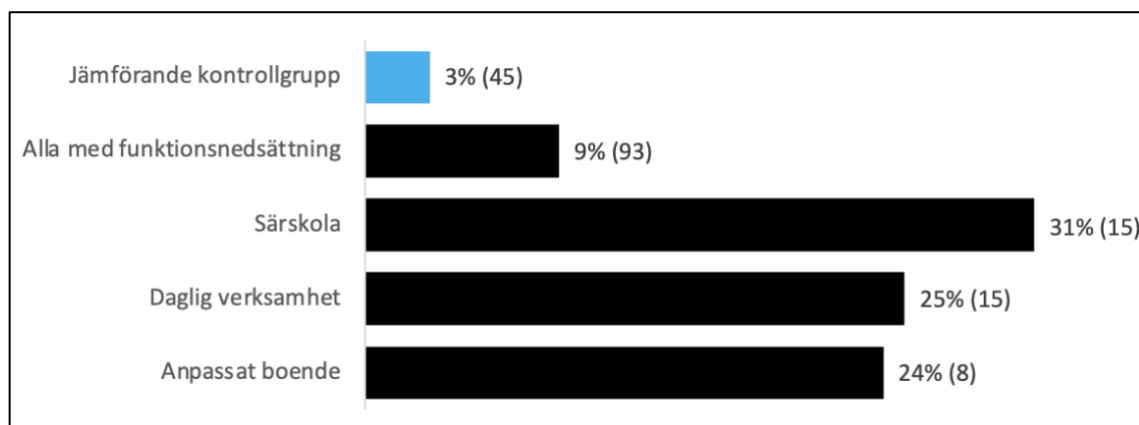

Diagram 5: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt att förstå innehåll. Andelar i procent och antal inom parentes.

Personer som har svårt att förstå innehåll letar ibland efter det som kallas lättläst information. Om sådant material finns så är det ofta ett litet urval och det är inte säkert att den som prioriterat vad som ska vara lättläst valt ut det som personen är intresserad av.

”Jag är intresserad av att veta vad som händer i min kommun - vill läsa på deras hemsida. Tråkigt nog är där väldigt lite som är skrivet så jag kan förstå. Bara det som kommunen tycker är viktigt (ID 201).

När man behöver hjälp eller då något oväntat händer så visas det ofta i ett objekt som lägger sig ovanpå det innehåll man försöker ta del av. Ett vanligt problem är att då ökar svårighetsgraden i den text som visas.

” Om det dyker upp rutor på min dator som jag inte kan läsa eller förstå” (ID 723).

Användarvillkor är problematiska. När informationen är svår att förstå blir det också svårt att veta vad man egentligen godkänner.

”Det går inte att på heder och samvete veta vad man går med på när man tar in en ny app eftersom avtalen är hur långa som helst och det inte finns några sammanfattningar (ID 524).

Det är svårt med lösenord

Bland personer som inte har funktionsnedsättning är det 12 procent som tycker att det är svårt med lösenord. Det ökar till 38 procent för personer som gått i särskola/anpassad skola, 37 procent för personer i daglig verksamhet och 45 procent för personer som bor i ett anpassat boende (Diagram 6).

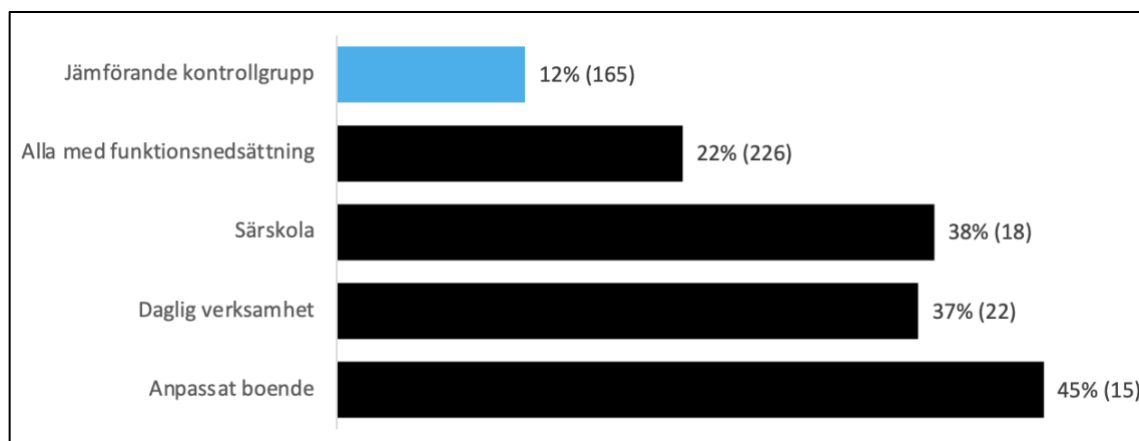

Diagram 6: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt med lösenord. Andelar i procent och antal inom parentes.

Nära besläktat med lösenord är funktioner för att bevisa att man inte är en robot. Många människor klarar inte av det eller får hålla på länge för att bevisa att man har rätt att komma vidare.

”Att få captcha är också svårt för även fast jag försöker göra rätt får jag göra om många gånger innan jag kan komma vidare (ID165).

Svårt med design för att design och utformning är störande

Andelen personer som gått särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i anpassat boende och som tycker att design och utformning är störande är mycket större än bland dem som inte har en funktionsnedsättning men också jämfört med alla funktionsnedsättningar ().

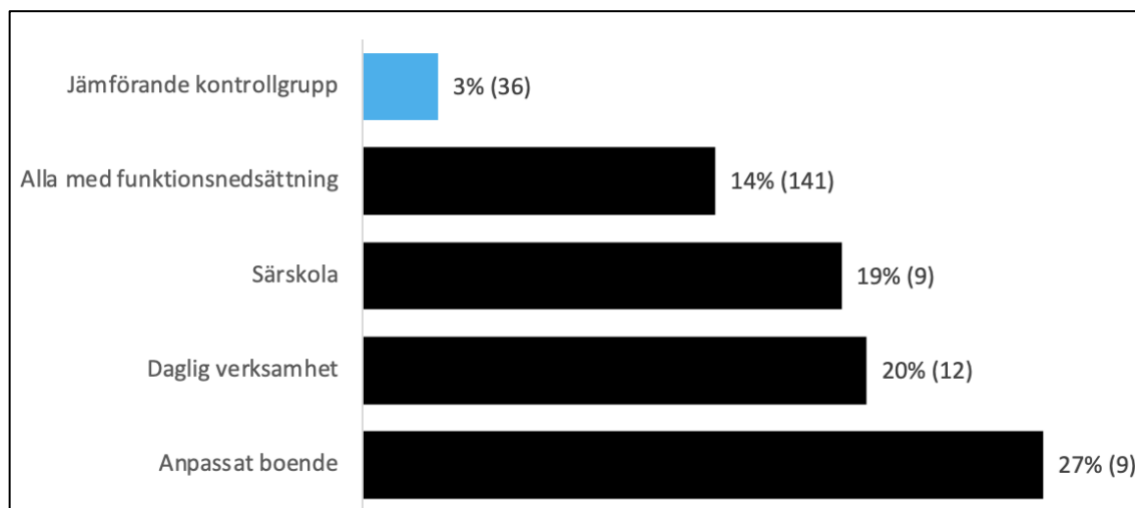

Diagram 7: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt för att design och utformning är störande. Andelar i procent och antal inom parentes.

Ibland är det en kombination av dålig design och dålig utformning av text som sammantaget skapar stora svårigheter.

”Det är utseendet på olika sidor och texten som är krånglig” (ID 133).

Vissa typer av sidor skapar stora svårigheter. Det är till exempel sidor där rörligt innehåll visas utan att användaren ber om det. Det gör att för många är alla reklamfinansierade sidor på nätet svåra eller omöjliga.

”Att försöka fokusera och läsa när det är rörliga bilder på skärmen samtidigt är mycket svårt. Att navigera på hemsidor med mycket reklam, bilder och text. Sjuk av text” (ID 165).

Det är svårt för att det inte fungerar med mina hjälpmedel

Det är få personer i de granskade grupperna som har hjälpmedel. Det avspeglas också i att få tycker att användningen av hjälpmedel försvårar användningen av internet (Diagram 8). Störst andel som har svårt på grund av att webbsidor inte fungerar med deras hjälpmedel finns hos personer som bor i ett anpassat boende.

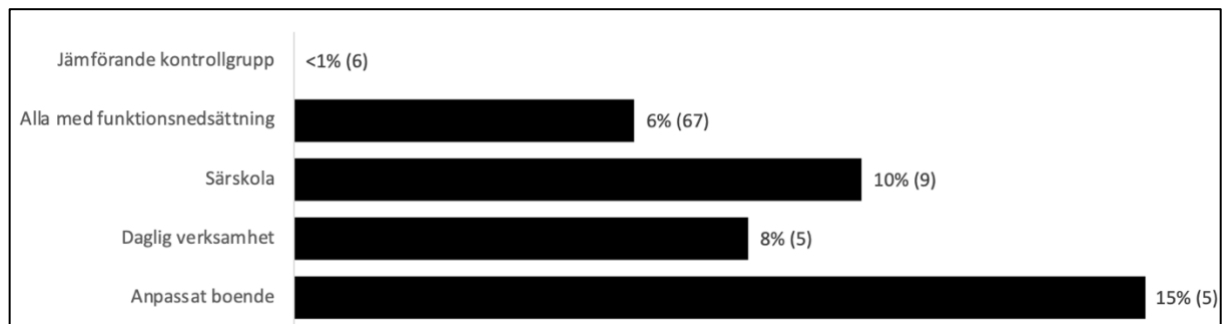

Diagram 8: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det inte fungerar med mina hjälpmedel. Andelar i procent och antal inom parentes.

Det är svårt men jag kan inte beskriva varför

Vissa svårigheter går inte att relatera till en specifik företeelse. Få personer utan funktionsnedsättning har en sådan känsla. Bland personer som gått i särskola/anpassad skola är det 23 procent som har sådana svårigheter, i daglig verksamhet är det 17 procent och bland personer som bor i ett anpassat boende är det 18 procent som anger att internet är svårt men att de inte kan beskriva varför det är svårt (Diagram 9).

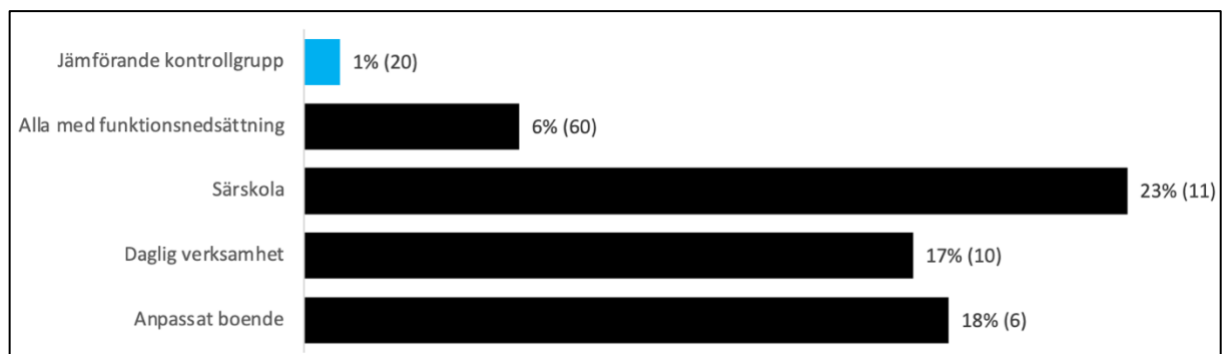

Diagram 9: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att det är svårt men inte kan beskriva varför. Andelar i procent och antal inom parentes.

Att ha en känsla av att något är svårt utan att kunna beskriva riktigt varför kan göra det svårare att få hjälp eller svårare att peka på ett specifikt behov av ökade kunskaper.

Brukar du be någon om hjälp med att göra saker på internet?

Ungefär hälften av personerna som uppgett att de gått i särskola ber regelbundet om hjälp med att göra saker på nätet. För personer som arbetar i daglig verksamhet eller bor i anpassat boende är det ungefär två femtedelar. I den jämförande gruppen utan

funktionsnedsättning är det ungefär en fjärdedel som regelbundet ber om hjälp (Diagram 10).

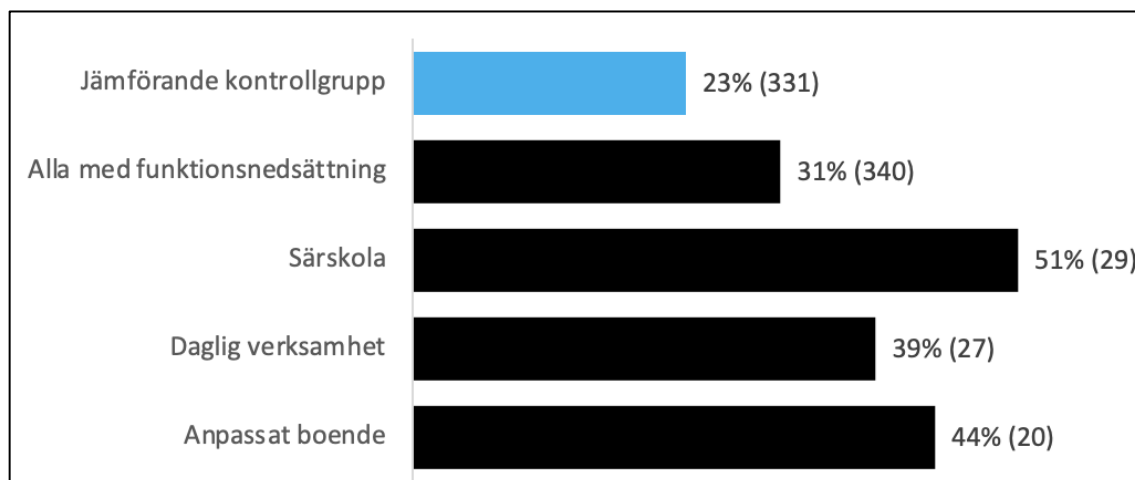

Diagram 10: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att de brukar be någon om hjälp med att göra saker på internet. Andelar i procent och antal inom parentes.

Många som behöver hjälp anger att de får hjälp av sin mamma. Det förefaller mycket vanligare att man får hjälp av mamma före pappa. Många har hjälp av flera olika personer.

”Min mamma hjälper mig att betala och godkänna saker på nätet med hjälp av bank id. Mina assistenter hjälper mig att kolla mailen varje vardag samt diverse bokningar och ärenden som måste göras online” (ID 75).

Vissa är helt beroende av någon annan. De kan vara på nätet när det finns någon annan som assisterar dem.

”Jag är beroende av assistent” (ID1477)

I flera av svaren nämns behov av hjälp med Försäkringskassan. Personerna kan vara helt beroende av ersättningar från den myndigheten och konsekvenserna av att göra ett misstag kan bli mycket stora och svåra att rätta till.

”Mamma brukar hjälpa till och ibland bror. Dom kollar min bank ibland och kollar Försäkringskassan” (ID 672).

Användning av internet

Sociala medier

När det gäller sociala medier är det vanligt att personer med funktionsnedsättning använder dem mer än personer utan funktionsnedsättning. Tabell 5 visar en översikt över användningen av bloggar, Facebook, Instagram och Snapchat. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 5: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de använder sociala medier. Andelar i procent.

Grupp	Egen blogg	Läser bloggar	Facebook	Instagram	Snapchat
Jämförande kontrollgrupp	2	13	69	56	16
Alla funktionsnedsättningar	4	4	78	57	17
Särskola	6	16	78	52	26
Daglig verksamhet	10	17	79	59	41
Anpassat boende	8	22	68	51	30

Även om många använder sociala medier finns det flera som har svårt att hantera det stora flödet.

”När man har problem att läsa så är det svårt att prioritera och orka ta del av media bruset. Har många gånger tänkt att avstå till fördel för min eget energiuttag” (ID 524).

Blogg

Att ha en egen blogg är vanligare bland personer som har en funktionsnedsättning jämfört med dem som inte har det. Resultatet visar att det är betydligt vanligare att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har en egen blogg. Vanligast är det bland personer i daglig verksamhet, där 10 procent har en blogg. Det verkar som att blogg som form fungerar bra och det kan ha att göra med att man själv styr publiceringstakten och kan arbeta med ett nytt inlägg så länge som det behövs. Det är också lite vanligare att man läser andras bloggar.

Facebook

Användningen av Facebook är högre bland personer som gått i särskola/anpassad skola och som är i daglig verksamhet jämfört med personer som bor i ett anpassat boende eller bland personer utan funktionsnedsättning. I Huvudrapporten för SMFOI 2023 kunde vi rapportera att bland personer utan funktionsnedsättning har användningen av Facebook minskat medan den inte hade gjort det bland personer med funktionsnedsättning.

Instagram

Användningen av Instagram är ungefär lika stor i alla de redovisade grupperna.

Snapchat

De andelar som använder Snapchat är betydligt högre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

Kommunikation

Tabell 6 visar en översikt över användningen av webbmöten och del. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 6: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de använder webbmöten och e-post. Andelar i procent.

Grupp	Webb- möten	E-post
Jämförande kontrollgrupp	57	93
Alla med funktionsnedsättning	59	87
Särskola	38	46
Daglig verksamhet	40	59
Anpassat boende	35	57

Webbmöten

Det är mindre andelar bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende som använder webbmöten jämfört med personer utan funktionsnedsättning men också jämfört med alla med funktionsnedsättning.

E-post

Det är mindre andelar bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende som använder e-post jämfört med personer utan funktionsnedsättning men också jämfört med alla med funktionsnedsättning.

Praktiska tjänster

Tabell 7 visar en översikt över användningen av ett urval av praktiska tjänster som finns på nätet. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 7: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de använder praktiska tjänster på nätet. Andelar i procent.

Grupp	Dejting	Väder	Kartor	Biljetter resor	Biljetter evenemang	Boka tid, vård	Boka tid, tandvård
Jämförande kontrollgrupp	3	85	87	72	67	68	31
Alla med funktionsnedsättning	6	70	70	54	49	65	35
Särskola	8	36	34	28	22	32	14
Daglig verksamhet	8	41	40	24	30	30	22
Anpassat boende	11	30	35	22	16	24	19

Vilka tjänster vi än jämför med så används de betydligt mindre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende. Med ett undantag. **Dejtingtjänster** används mer. Det pekar på den ensamhet som finns rapporterad i dessa grupper.

”Det är svårt att ta kontakt med människor självständigt på ett enkelt sätt. Jag tänker främst på dejtingsidor” (ID 75)

Att **vädertjänster** och **kartor** används mindre kan vara en konsekvens av att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte rör sig ute i samhället lika mycket som andra. De är mindre aktiva och mindre delaktiga i olika aktiviteter och då behöver man inte heller hålla koll på väder eller leta upp nya platser.

Att det finns ett lägre deltagande i samhället indikeras också av att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte köper biljetter i lika hög utsträckning som andra. Det gäller både **biljetter till resor** och **biljetter till evenemang**.

Trots att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har sämre hälsa än övriga delar av befolkningen använder de i mindre utsträckning nätet för att **boka tider till vård** eller **boka tider till tandvård**.

Här kan det tänkas att dessa personer får hjälp av andra att ta reda på vädret, hitta till rätt platser, skaffa biljetter och boka tider men våra resultat och andra undersökningar tyder snarare på att detta är tydliga tecken på isolering och ett lågt deltagande i olika samhällsaktiviteter.

Nöje och underhållning

Tabell 8 visar en översikt över användningen av ett urval av tjänster för nöje och underhållning som finns på nätet. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 8: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de använder tjänster för nöjen och underhållning på nätet. Andelar i procent.

Grupp	Musik	Spela spel	TV via nätet	Youtube	Streaming	Ljud-böcker	Tal-böcker
Jämförande kontrollgrupp	60	37	72	60	45	26	2
Alla med funktionsnedsättning	49	40	69	61	43	25	13
Särskola	52	38	52	74	32	16	14
Daglig verksamhet	67	52	60	86	40	16	13
Anpassat boende	65	49	73	73	43	22	14

Musik och spel

Här finns inga stora skillnader och i flera fall är det personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende som använder nätet för musik och spel mer än andra.

TV via nätet, Youtube och streaming

Personer som bor i anpassat boende **tittar på TV via nätet** i samma utsträckning som personer utan funktionsnedsättning. Andelen som tittar på TV via nätet sjunker bland personer som gått i särskola/anpassad skola och som deltar i daglig verksamhet.

Personer utan funktionsnedsättning och personer som bor i ett anpassat boende använder **Youtube** lika mycket. Personer som gått i särskola/anpassad skola och personer i daglig verksamhet använder Youtube mer och lika mycket som alla med funktionsnedsättning (Diagram 12).

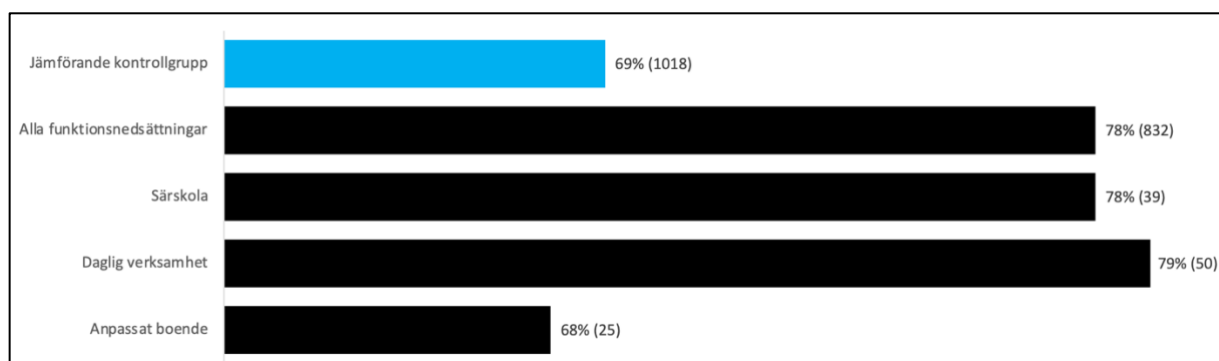

Diagram 11: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att de använder Facebook. Andelar i procent och antal inom parentes.

Youtube

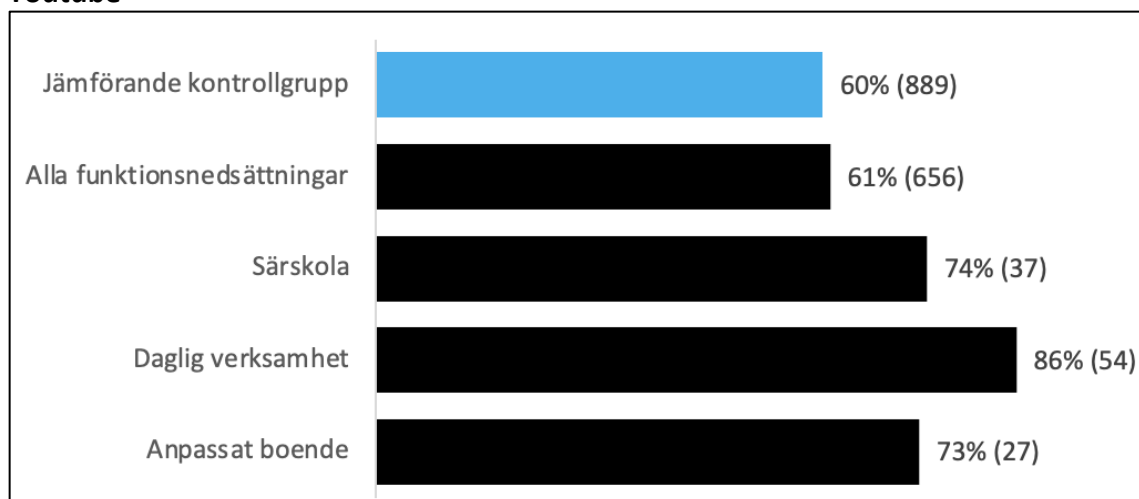

Diagram 12: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet samt anpassat boende som angett att de använder Youtube. Andelar i procent och antal inom parentes.

Det är inga stora skillnader när det gäller att använda **streamingtjänster**. Användningen är lägre bland personer som gått i särskola/anpassad skola.

Den höga användningen av tjänster inom nöje och underhållning kan vara ett tecken på lågt deltagande i andra samhällsaktiviteter.

Nyheter

Tabell 9 visar en översikt över användningen av ett urval av nyhetstjänster som finns på nätet. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 9: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de tar del av nyheter på nätet. Andelar i procent.

Grupp	Radio	Poddar	Dags-tidning
Jämförande kontrollgrupp	48	39	69
Alla med funktionsnedsättning	38	32	54
Särskola	18	10	20
Daglig verksamhet	27	17	17
Anpassat boende	27	16	30

Radio och poddar

Andelen som lyssnar på radio via nätet är betydligt lägre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer utan funktionsnedsättning. Samma mönster går att se när det gäller att lyssna på poddar.

Dagstidning

Andelen som läser en dagstidning via nätet är betydligt lägre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

”Det händer så mycket så man hinner inte med. I nyheterna hänvisar man till olika sidor på nätet. Som ibland inte går att läsa” (ID 189).

Ekonomi och handel Tabell 10 visar en översikt över användningen av ett urval av tjänster relaterade till ekonomi och handel som finns på nätet. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Generellt kan sägas att skillnaderna i användning är stora och att det troligen innebär stora svårigheter och inskränkningar i flera viktiga livsområden att inte kunna identifiera sig digitalt och att inte kunna genomföra ekonomiska transaktioner digitalt.

Tabell 10: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och hur de använder ekonomiska tjänster på nätet. Andelar i procent.

Grupp	Mobilt BankID	BankID på kort eller fil	Freja eID	Swish	Betala räkningar	e-Handel
Jämförande kontrollgrupp	94	21	4	90	91	81
Alla med funktionsnedsättning	87	18	4	81	84	72
Särskola	42	10	4	36	40	32
Daglig verksamhet	44	2	8	40	41	40
Anpassat boende	41	3	11	32	32	27

Digital identifikation

Det är mycket stor andel av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende som inte har BankID jämfört med personer utan funktionsnedsättning och jämfört med alla med funktionsnedsättning.

”Freja id är sååå mycket lättare än bank id Dock så jag skulle vilja att Freja id har mer bildstöd” (ID 133)

Att inte ha BankID kan till viss del kompenseras av att ha Freja eID. I vissa fall kan Freja eID användas för att logga in till samhällsviktiga tjänster. Det går dock inte att använda Freja eID för betaltjänster med resultat att den som inte kan eller inte erbjuds ett BankID är helt utestängd från alla tjänster på nätet som innebär ekonomiska transaktioner.

När man måste använda BankID men inte klarar det på egen hand utsätter man sig för risker och kränkningar av den personliga integriteten. De personer man ber om hjälp får full tillgång till ens konton, de får full insikt i personens ekonomiska förhållanden.

” Problemet är att jag inte kan använda BankID utan att ge ut informationen till mina assistenter eller andra som hjälper mig. Därmed kan den personen också få åtkomst till allt t.ex. mina pengar på banken. Min mamma/gode man hjälper mig med BankID ibland, det är bara hon som har kunskap om mitt lösenord (egentligen olagligt). Hon säger att hon inte vill lämna ut lösenordet till någon annan av säkerhetsskäl. Hon säger att hon skulle vilja att det skulle finnas ett BankID där man kan begränsa till vissa inloggningar alternativt lösenord t.ex. till Färdtjänsten, 1177, boka biljetter eller annat som assistenterna kan hjälpa till med. Eller sk. tillfälliga lösenord som hon kan ge ut. Och att hon får tillåtelse att använda BankID i mitt ställe” (ID733).

Citatet ovan visar att om det fanns en funktion för ombud kopplad till BankID så skulle det dels vara möjligt att se vem som genomför olika transaktioner, dels skapa lösningar där det går att delegera vissa uppgifter till ombudet utan att man behöver lämna över hela kontrollen av BankID till någon annan.

Att behöva lämna ifrån sig sitt BankID är vanligt och det är vanligt att det är föräldrar som tagit över kontrollen. Förutom det tveksamma i att lämna över identitetshandlingar till andra så är det en tillfällig lösning. Den fungerar så länge föräldrarna är i livet och orkar erbjuda stöd.

”Jag har inget Bank id själv det är mina föräldrar som tar hand om det, men jag har sett när dom gjort och det ser lätt ut” (ID1651).

För att klara av vardagen krävs ofta speciallösningar som blandar in flera stödfunktioner och personer. Sådana lösningar kan vara dyra och kräver betydande insatser av flera personer.

”Min gode man/mamma betalar mina räkningar åt mig med sitt BankID. Hon e-handlar också åt mig ibland. Personalen på boendet e-handlar mat på ICA. Eftersom jag inte får BankID får jag betala extra för faktura (som måste skickas till min pappa, eftersom mamma har ett eget Ica-konto (ID722).

För personer som klarar av att eHandla är det något som underlättar och som gör att man känner att man kan göra det som många andra gör.

”Gör det väldigt ofta, mycket utav saker jag vill ha finns inte på plats så jag måste beställa det mesta” (ID681).

En anledning till att man inte har BankID är att banken underkänner personen som kund. Det kan banken göra om de inte tror att en person förstår villkoren för att hantera banktjänster. Men det får också som konsekvens att man inte kan få ett BankID. Om man har någon som hjälper till så kan man klara en argumentation med banken och bli godkänd som kund.

”Bank-id krävs för vårdkontakter och för att kunna betala räkningar, men det var svårt för mig att få bank-id. Min gode man fick bråka med banken, som till slut gav med sig. Utan bank-id kan jag inte beställa min medicin, betala mina räkningar eller ha kontakt med sjukvården” (ID 755).

En specifik anledning att neka kan vara att man inte kan skriva en egen namnteckning.

”Jag får inte mobilt BankID eftersom jag inte kan skriva min namnteckning utan hjälp” (ID 722).

Betalningar via nätet och eHandel

Personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende använder i mindre utsträckning Swish och betalar inte räkningar via nätet i samma utsträckning jämfört med personer som inte har funktionsnedsättningar men också jämfört med alla funktionsnedsättningar. Skillnaderna i användning är mycket stora. I takt med att kontanter inte längre accepteras snävas handlingsutrymmet in mer och mer för denna grupp. De blir beroende av andra och de hindras från enkla vardagshändelser som att åka buss, köpa en pizza, handla ett par

strumpor eller något annat som allt mer kräver en digital transaktion. Mönstret är detsamma när det gäller eHandel.

”Jag får inte ha Swish eller BankID för att jag har en funktionsnedsättning. Det går inte via god man heller. Jag får inte beställa ex kläder på nätet, boka tid via 1177, swisha betalning på loppis, de tar inte kontanter eller kort, jag kan inte vara som alla andra Det är diskriminerande” (ID 1171).

Flera personer som använder eHandel berättar om att det lätt blir fel och att det kan vara svårt att rätta till det som blivit fel.

”Någon gång har det blivit fel och jag har betalat för mycket. Ibland har jag beställt saker på nätet och det har blivit fel. Svårt att få köpet hävt” (ID672).

eHälsa

Tabell 11 visar en översikt över användningen av ett urval av tjänster inom området eHälsa som finns på nätet. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj.

Tabell 11: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som använt digitala vårdmöten via nätet. Andelar i procent.

Grupp	Vårdmöten via nätet	1177.se info på nätet	1177.se e- tjänster
Jämförande kontrollgrupp	22	70	81
Alla med funktionsnedsättning	24	65	78
Särskola	18	30	38
Daglig verksamhet	21	37	44
Anpassat boende	8	35	41

Alla jämförda grupper har ungefär lika stor användning av **vårdmöten via nätet** med undantag för personer som bor i anpassat boende (Tabell 11). Andelen personer som bor i anpassat boende och som anger att de har haft vårdmöten på nätet är 8 procent medan övriga grupper ligger runt eller strax över 20 procent.

När det fungerar finns det fördelar med digitala vårdmöten.

”Jag klarar ganska bra själv att ha möten med habiliteringen på min Ipad” (ID 141)

En anledning till att man inte har digitala vårdmöten kan vara att man inte får hjälp att koppla upp sig.

”Det är svårt att logga in på rätt sätt och jag behöver hjälp med det. När det väl är avklarat är det bra med vårdmöte på internet” (ID 755).

Det kan också vara så att vårdgivaren har valt att enbart erbjuda inloggning via BankID och då stängs automatiskt vissa av från att kunna använda digitala vårdmöten.

”Vården har så stora begränsningar kring det så jag kan inte använda det, Rehabiliteringen har bara ett sätt dvs. regionen har bara ett sätt att man måste ha mobilt BankID och det har jag inte. (ID1520)

Personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende använder i betydligt mindre utsträckning **informationen på 1177.se** jämfört med personer som inte har funktionsnedsättningar men också jämfört med alla funktionsnedsättningar. Mönstret är likadant när det gäller att använda de **inloggade tjänsterna på 1177.se**. Flera personer tar upp att det är märkligt att ens gode man inte kan agera ombud på de inloggade tjänsterna. De menar att det borde vara en självklarhet då samhället utser gode män för att de ska kunna se till att deras klienter får det stöd de behöver.

”Min gode man borde få tillgång till detta då hen har som uppdrag att se till att allt fungerar för mig” (ID 201)

Många har stora behov av hälso- och sjukvård men att inte kunna använda tjänsterna självständigt krånglar till det och kan även försena tillgången till vård.

”Jag behöver använda 1177:s e-tjänster väldigt mycket, men jag kan inte göra det själv utan behöver alltid hjälp (ID755).

För den som kan använda de inloggade tjänsterna kan de innebära tydliga fördelar. En vanlig sådan är att slippa använda telefon.

”Använder det ofta, föredrar det mot att behöva ringa för att boka tider” (ID 681.

Är webbplatsen 1177.se med sjukvårdsinformation lätt att använda?

Av Tabell 12 framgår att andelen som tycker att webbplatsen 1177.se med sjukvårdsinformation är lätt att använda är betydligt lägre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer som inte har funktionsnedsättning och jämfört med alla med funktionsnedsättning. Andelen som tycker att webbplatsen är svår att använda är ungefär lika hög oavsett funktionsnedsättning medan det är få personer utan funktionsnedsättning som tycker att den är svår. Av Tabell 12 framgår också att en stor andel av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte har någon uppfattning om ifall webbplatsen är lätt eller svår. Det tyder på att de aldrig eller sällan besöker 1177.se.

Tabell 12: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och vad de tycker om informationssidorna på 1177.se. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Svår	Har ingen uppfattning
Jämförande kontrollgrupp	76	9	15
Alla med funktionsnedsättning	63	20	17
Särskola	23	25	52
Daglig verksamhet	26	20	54
Anpassat boende	19	23	58

En vanlig kommentar är att språket på 1177.se är för svårt och att det saknas bilder som kan bidra till förståelse av texten.

”Krångliga ord och inget bildstöd...” (ID133)

En annan vanlig kommentar är att det inte går att hitta det man söker efter.

”Det svår hitta rätt vårdcentral där jag bor (ID1551).

Om man inte förstår delar funktionaliteten så kan det framstå som att sidorna fungerar dåligt. En sådan sak som man måste förstå är hur man ställer in 1177.se att visa information för den region som man tillhör. Det är flera personer som inte förstår detta.

”Det är svårt med 1177 alltid fastnar på sjukvården i Stockholmsområdet” (ID 1687)

”Är positiv över lag men bor i fel region” (ID 1040)

Är 1177.se e-tjänster där man loggar in lätta att använda?

Av Tabell 13 framgår att andelen som tycker att webbplatsen 1177.se e-tjänster där man loggar in är lätt att använda är betydligt lägre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer som inte har funktionsnedsättning och jämfört med alla med funktionsnedsättning. Andelen som tycker att tjänsterna är svåra att använda är ungefär lika hög oavsett funktionsnedsättning medan det är få personer utan funktionsnedsättning som tycker att den är svår. Av Tabell 13 framgår också att en stor andel av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte har någon uppfattning om ifall webbplatsen där man loggat in är lätt eller svår. Det tyder på att de aldrig eller sällan besöker 1177.se.

Tabell 13: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och vad de tycker om 1177.se när man loggar in och använder e-hälsotjänster. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Svår	Har ingen uppfattning
Jämförande kontrollgrupp	74	12	14
Alla med funktionsnedsättning	65	22	13
Särskola	27	25	48
Daglig verksamhet	28	23	49
Anpassat boende	21	26	52

Hur är det med andra samhällsviktiga webbplatser?

I vår undersökning 2019 frågade vi om det var lätt eller svårt att använda webbplatserna för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Vi tar med de resultaten i denna rapport för det är webbplatser som kan ha stor betydelse för personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende.

Försäkringskassans webbplats

Det är en stor andel som tycker att Försäkringskassans webbplats är svår. Det gäller alla olika funktionsnedsättningar (Tabell 14). Det som är anmärkningsvärt är hur stora andelar av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som inte har någon uppfattning om Försäkringskassans webbplats. Många i denna grupp är beroende av kontakter med Försäkringskassan genom hela livet. Att de inte har någon uppfattning om webbplatsen kan betyda att kontakterna med myndigheten hanteras av någon annan, exempelvis anhöriga eller gode män.

Tabell 14: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och vad de tycker om Försäkringskassans webbplats.

Grupp	Lätt	Svår	Har ingen uppfattning
Jämförande kontrollgrupp	24	8	68
Alla med funktionsnedsättning	25	33	42
Särskola	13	31	56
Daglig verksamhet	15	26	59
Anpassat boende	10	27	63

Arbetsförmedlingens webbplats

Många av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet och bor i ett anpassat boende står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Därför är det inte förvånande att så stora andelar inte har någon uppfattning om Arbetsförmedlingens webbplats (Tabell 15). En relativt stor andel av personerna som gått i särskola, 20 procent, har använt Arbetsförmedlingens webbplats och tycker att den är svår.

Tabell 15: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och vad de tycker om Arbetsförmedlingens webbplats. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Svår	Har ingen uppfattning
Jämförande kontrollgrupp	12	2	86
Alla med funktionsnedsättning	13	12	75
Särskola	8	20	72
Daglig verksamhet	10	16	74
Anpassat boende	7	12	81

Trygghet och säkerhet

Känner du dig trygg på nätet?

Andelen som alltid känner sig trygga på nätet är betydligt högre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet och bor i ett anpassat boende jämfört med personer utan funktionsnedsättning och även jämfört med alla funktionsnedsättningar (Tabell 16). Bland personer utan funktionsnedsättning är det 79 procent som för det mesta känner sig trygga på nätet och där är andelarna betydligt lägre hos personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet och bor i ett anpassat boende. Istället är andelarna som sällan eller aldrig känner sig trygga på nätet betydligt högre.

Tabell 16: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som svarat på frågan känner du dig trygg på nätet. Andelar i procent.

Grupp	Alltid	För det mesta	Ibland	Sällan	Aldrig
Jämförande kontrollgrupp	8	79	7	3	3
Alla med funktionsnedsättning	11	66	13	5	4
Särskola	16	33	33	8	10
Daglig verksamhet	23	33	18	13	12
Anpassat boende	19	31	19	17	14

Att alltid känna sig trygg på nätet kan vara tudelat. Det kan tyda på att man har kontroll och bara använder delar av nätet som är trygga. Det kan också antyda att personer kan ha svårt att förstå när de är utsatta för risker. I så fall är det en känsla av falsk trygghet. Att relativt många personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet och bor i ett anpassat boende alltid känner sig trygga ska därför inte självklart ses som ett bra resultat. Inte minst när vi i de följande tabellerna kan se att de är mer utsatta för nätets dåliga sidor jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

Känslan av trygghet är ofta relaterad till att ha tillräckliga kunskaper.

"Mina föräldrar har lärt mig granska mycket så känner mig trygg på Internet" (ID 1651)

"Är lite orolig, men vet för lite" (ID 982).

För vissa finns det ingen riktig trygghet på nätet.

"Trygg på internet... det finns ingen trygghet i de kvarteren" (ID160).

Jag har blivit lurad på pengar

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som har blivit lurade på pengar på nätet är betydligt högre

jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 13). Högst andel, 43 procent, som blivit lurade på pengar finns i daglig verksamhet.

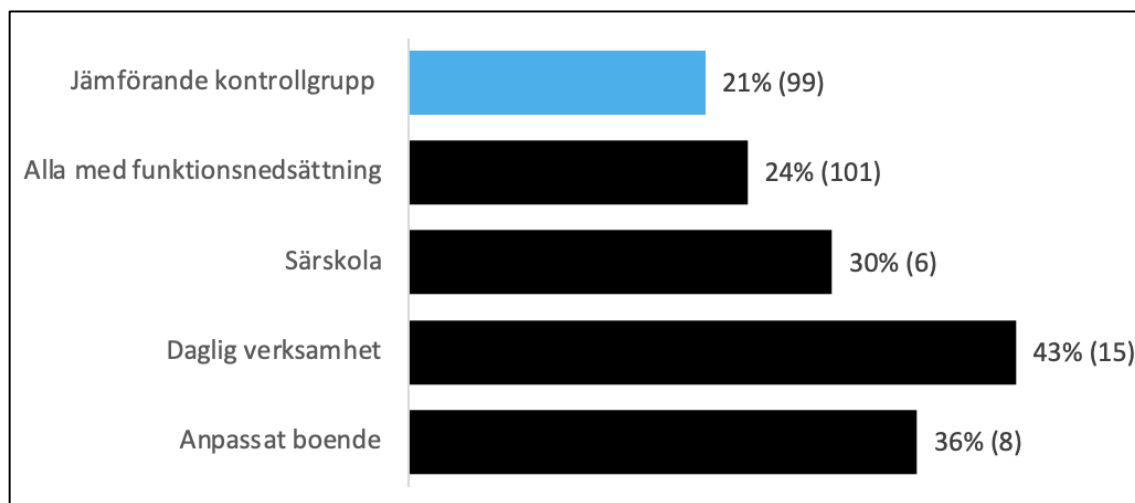

Diagram 13: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att de blivit lurade på pengar. Andelar i procent och antal inom parentes.

Jag har blivit lurad att göra saker jag inte vill

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som har blivit lurade till att göra saker de inte vill på nätet är betydligt högre jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 14). Högst andel, 32 procent finns inom anpassat boende.

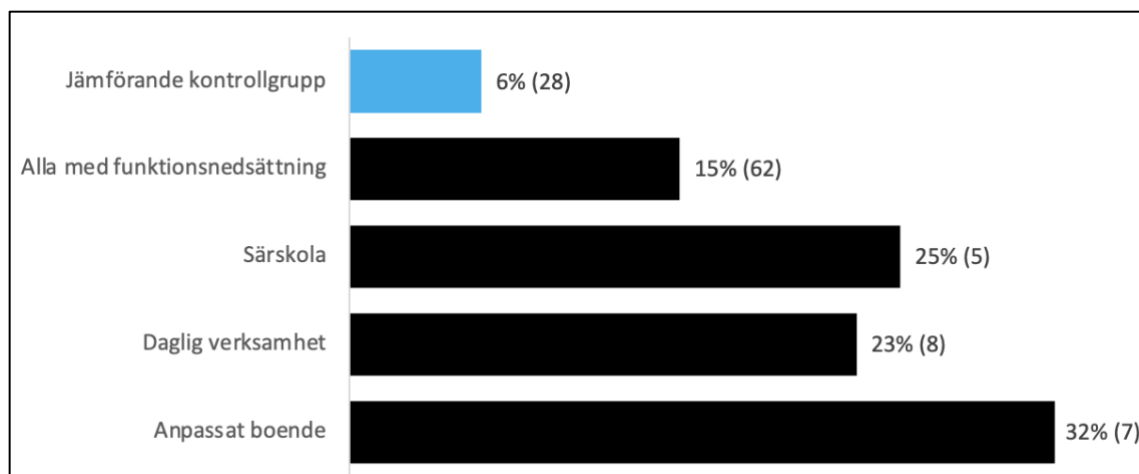

Diagram 14: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att de blivit lurade att göra saker de inte vill. Andelar i procent och antal inom parentes.

För den som har möjligheten att få hjälp är det en trygghet att kunna stämma av ifall något känns osäkert.

”Jag har klarat mig bra och inte blivit lurad för att jag alltid frågar min assistent när jag inte förstår” (ID 141).

Lösenord har blivit kapade

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som har fått lösenord kapade är betydligt högre jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 15). Högst andel, 55 procent finns inom anpassat boende.

Diagram 15: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att deras lösenord blivit kapade. och antal inom parentes

Fått in virus i min telefon, dator eller surfplatta

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som fått in virus i sin telefon, dator eller surfplatta är ungefär densamma jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 16).

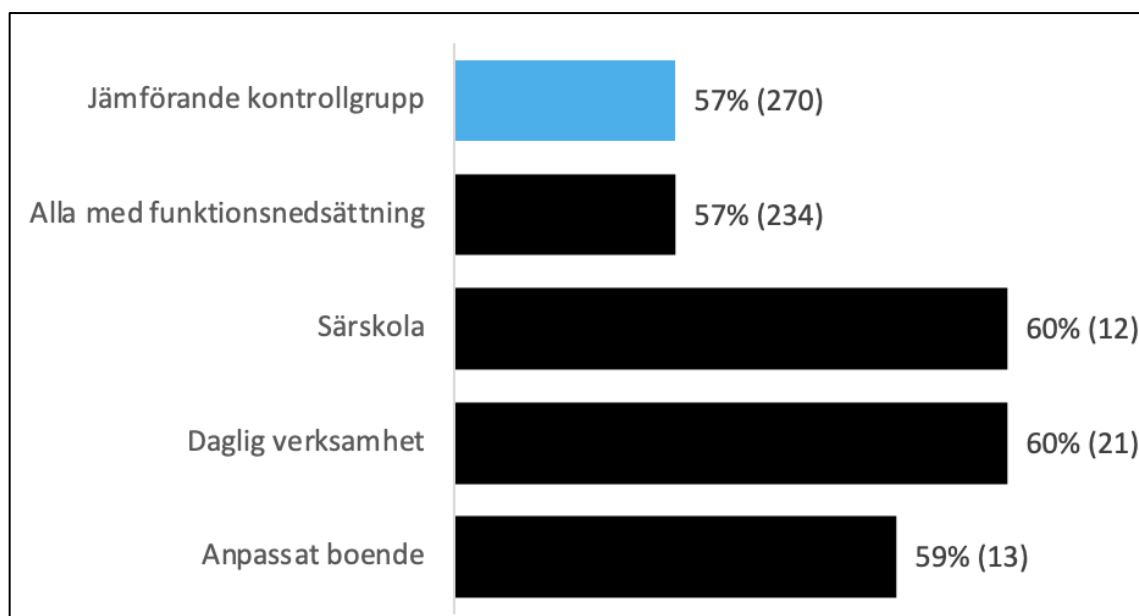

Diagram 16: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att de fått in virus i sin dator, surfplatta eller telefon. Andelar i procent.

Flera personer är medvetna om riskerna men har svårt att ta de kostnader det innebär att skydda sig.

”Virusprogram kostar väldigt mycket pengar” (ID 1628)

Det kan också vara svårt att veta vilka program man behöver och om man har råd att köpa dem är det ändå inte säkert att det går.

”Det svårt hitta säkerhetsprogram flesta är väldigt dyra och bara köpa på internet med Bank-ID” (ID 1706)

Någon har talat illa om mig på sociala medier

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som har illa omtalade på nätet är högre jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 17). Högst andel, 43 procent finns inom daglig verksamhet.

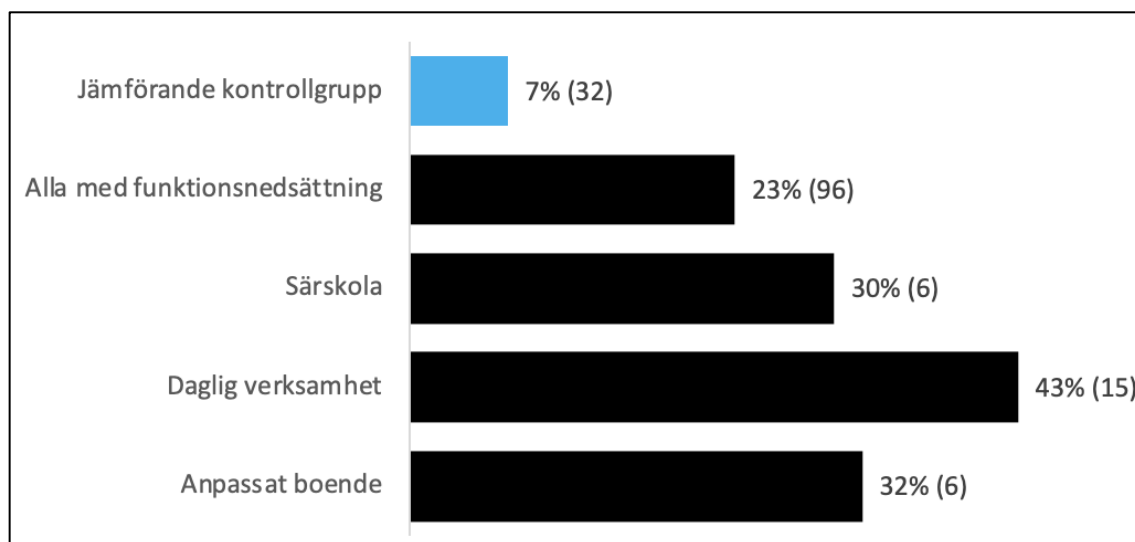

Diagram 17: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att någon talat illa om dem på sociala medier. Andelar i procent och antal inom parentes.

Jag har blivit sexuellt utnyttjad på internet

Andelen personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende som anger att de blivit sexuellt utnyttjade på nätet högre jämfört med personer som inte har någon funktionsnedsättning (Diagram 18). Högst andel, 9 procent finns inom anpassat boende.

Här bör du som läsare tänka på att det är mycket få personer som har råkat ut för detta så resultatet behöver tolkas försiktigt. Men det verkar som att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor på ett anpassat boende är grupper där risken för att råka ut för övergrepp är högre.

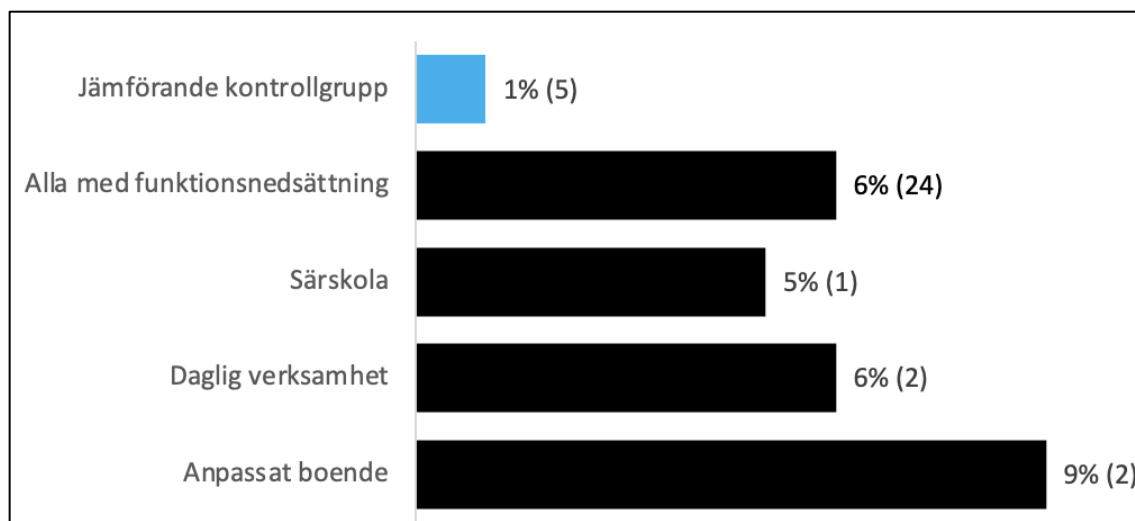

Diagram 18: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett att blivit sexuellt utnyttjade på internet. Andelar i procent och antal inom parentes.

Känslan av delaktighet i digitala samhället

Bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende finns stora andelar som känner sig helt utanför det digitala samhället. Bland personer utan funktionsnedsättningar känner sig 72 procent fullt delaktiga men det sjunker till 17 procent för dem som gått i särskola/anpassad skola, 30 procent för personer som deltar i daglig verksamhet och 22 procent för personer som bor i ett anpassat boende (Diagram 19).

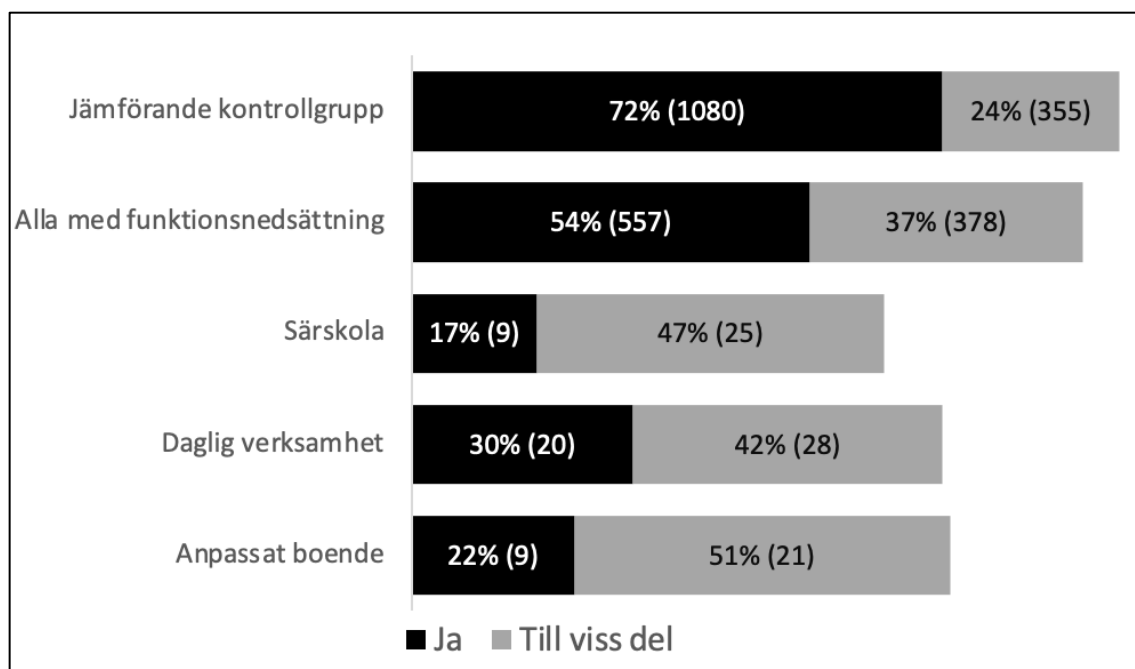

Diagram 19: Jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning, Alla med funktionsnedsättning och personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende som angett om de känner sig fullt delaktiga eller till viss del delaktiga i det digitala samhället. Andelar i procent och antal inom parentes.

Betydligt mindre andelar av personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende känner sig fullt delaktiga i det digitala samhället jämfört med personer utan funktionsnedsättning men också jämfört med alla funktionsnedsättningar.

Känslan av delaktighet är starkt kopplad till att man kan göra det man själv tycker är viktigt på nätet.

”Jag mailar och använder Facebook, lyssnar på ljudböcker och har en egen youtubekanal, så jag känner mig delaktig” (ID 75)

Att vara en del av det digitala samhället upplevs av vissa som lättare än att vara delaktig utanför det digitala. På det sättet kan användning av digitala tjänster bidra till en övergripande känsla av delaktighet.

”Det är lättare att vara delaktig digitalt än fysiskt, även om båda är svårt” (ID 639)

För den som kan sätta saker i perspektiv så var det inte alltid bättre förr. Digitaliseringen har på många sätt förenklat vardagen.

”Jag är tillräckligt ung för att hantera nyare teknik. Och också tillräckligt gammal för att minnas hur det var innan. Detta är enklare. Mycket enklare” (ID 1422).

Men det finns också en tvekan över vart utvecklingen är på väg och vem det är som styr över hur vi tänker och hur vi agerar.

”Alla som använder internet är styrda i sina beteenden av de få stora bolag som styr hur vi agerar genom hur vi använder deras tjänster. Det är otäckt att dessa bolag får styra hur världen skapas” (ID 1520)

Tillgång till smart telefon, dator och surfplatta

Tabell 17 visar en översikt över tillgången till smart telefon, dator och surfplatta. I de kommande avsnitten kommenterar vi var och en av dessa mer i detalj och redogör också kortfattat för hur deltagarna bedömer sina kunskaper i att använda utrustningen och hur de ser på behovet av hjälpmedel.

Tabell 17: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och deras tillgång till smart telefon, dator eller surfplatta. Andelar i procent.

Grupp	Smart telefon	Dator	Surfplatta
Jämförande kontrollgrupp	96	91	61
Alla med funktionsnedsättning	89	86	61
Särskola	66	55	64
Daglig verksamhet	75	56	53
Anpassat boende	60	47	40

Tabell 17 visar i vilken utsträckning de olika grupperna har tillgång till en kombination av olika utrustning för att koppla upp sig på internet. Generellt visar tabellen att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte har lika god tillgång till kombinationer av olika utrustningar jämfört med personer utan funktionsnedsättning. För att fullt ut kunna utnyttja olika resurser på nätet behövs ofta en bärbar enhet som gör att man kan vara på nätet när man är ute och rör sig i samhället. Det kan också behövas en enhet med en bredare skärm, för att till exempel utföra olika arbetsuppgifter eller andra uppgifter som kräver överblick.

Andelen som enbart har tillgång till en smart telefon är högre bland personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende jämfört med personer utan funktionsnedsättning men också jämfört med alla funktionsnedsättningar.

Tabell 18: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning och vilka kombinationer av tillgång till utrustning som de har. Andelar i procent.

Grupp	Har smart telefon och dator	Har smart telefon och surfplatta	Har smart telefon, dator och surfplatta	Har enbart en smart telefon
Jämförande kontrollgrupp	83	4	52	3
Alla med funktionsnedsättning	69	5	43	3
Särskola	7	14	34	10
Daglig verksamhet	15	26	32	14
Anpassat boende	16	10	16	14

Det finns 8 personer bland de svarande som inte har någon egen utrustning alls för att koppla upp sig på internet men när vi analyserar dessa personers svar verkar det som att åtminstone 5 av dessa på något sätt använder internet. Vi drar den slutsatsen eftersom de säger att de tar hjälp av andra att göra saker på nätet.

Smart telefon

Tabellerna nedan visar att många personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende inte anser sig ha tillräckliga kunskaper i att använda en smart telefon (Tabell 19). Det återspeglas av att lägre andelar i dessa grupper tycker att det är lätt att använda en smart telefon jämfört med personer utan funktionsnedsättning (Tabell 20). Relativt få personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende har tillgång till hjälpmedel i sin smarta telefon (Tabell 21).

Hur kunnig är du på att använda en smart telefon?

Tabell 19 visar hur de olika grupperna bedömer sina kunskaper när det gäller att använda en smart telefon. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har stora behov av mer kunskap i hur man kan använda en smart telefon.

Tabell 19: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur kunniga de är på att använda en smart telefon. Andelar i procent.

Grupp	Har tillräckliga kunskaper	Skulle behöva mer kunskap eller hjälpmedel	Kan inte tillräckligt för det jag vill kunna göra	Kan inte alls använda	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	76	17	3	1	2
Alla med funktionsnedsättning	63	24	5	3	5
Särskola	27	35	12	12	15
Daglig verksamhet	46	29	8	8	9
Anpassat boende	36	31	2	17	14

Hur tycker du det är att använda en smart telefon?

Tabell 20 visar hur de olika grupperna bedömer hur det är att använda en smart telefon. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte lika ofta som andra anger att de tycker det är lätt att använda en smart telefon.

Tabell 20: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur de tycker det är att använda en smart telefon. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Varken lätt eller svårt	Svårt	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	62	34	3	1
Alla med funktionsnedsättning	55	36	7	2
Särskola	29	45	13	13
Daglig verksamhet	33	46	9	11
Anpassat boende	45	38	7	10

Har du några hjälpmedel till din smarta telefon?

Tabell 21 visar vilken tillgång till hjälpmedel i den smarta telefonen som de olika grupperna har. Personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har tillgång till har i lägre utsträckning tillgång till hjälpmedel jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

Tabell 21: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett om de har hjälpmedel i sin smarta telefon. Andelar i procent.

Grupp	Ja	Ja, men jag behöver fler hjälpmedel	Nej	Nej, men jag skulle behöva hjälpmedel	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	49	5	38	1	6
Alla med funktionsnedsättning	37	13	40	6	6
Särskola	26	24	26	13	11
Daglig verksamhet	20	22	41	9	7
Anpassat boende	34	24	31	3	7

Vilka hjälpmedel har du i din smarta telefon?

Tabell 22 visar vilken tillgång till hjälpmedel som de olika grupperna har tillgång till i sin smarta telefon. Det är mer än hälften av personerna som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende som anser att telefonen i sig är ett viktigt hjälpmedel.

Tabell 22: Översikt över vilka hjälpmedel personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning har i sin smarta telefon. Andelar i procent.

Grupp	Bildtelefon	Förstoring	OCR-program	Ordprediktion	Punktskrifts-display	QR-scanner	Röststyrning	Skärmläsningsprogram	Stavningskontroll	Tal till text	Talsyntes	Telefonen i sig är ett hjälpmedel
Jämförande kontrollgrupp	2	20	12	6	<1	69	12	1	45	7	1	37
Alla med funktionsnedsättning	26	25	14	9	3	53	13	7	42	16	7	44
Särskola	14	28	28	7	-	34	28	14	21	21	10	52
Daglig verksamhet	15	20	12	7	-	37	22	2	22	20	10	56
Anpassat boende	18	45	23	14	-	45	32	-	32	18	5	64

Det kan vara svårt att veta vilka appar som skulle vara bra som hjälpmedel. Det är något som man kan behöva hjälp med att reda ut.

”Ingen har hjälpt mig att se vilka appar jag kan använda. Svårt när ingen vet eller initierar vad som kan installeras göras. Vad har arbetsterapeut för ansvar att ta initiativ och ha kunskap? Har med hjälp av min mamma försökt med röststyrning Google men det fick inte så bra” (ID 723).

Rätt hjälpmedel kan göra stor nytta.

”Timstocken hjälper mig att se hur lång tid jag har kvar när jag till exempel duschar. Sedan har jag också Handikalender där jag kan ha mina dagliga rutiner” (ID 1264).

Och ibland fungerar ett vanligt spel som ett hjälpmedel genom att det bidrar till ett önskat beteende.

”Pokemon Go. Den får mig att gå ut nästan dagligen” (ID 1422).

Dator

Tabellerna nedan visar att många personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende inte anser sig ha tillräckliga kunskaper i att använda en dator (Tabell 23). Det återspeglas av att lägre andelar i dessa grupper tycker att det är lätt att använda en dator jämfört med personer utan funktionsnedsättning (Tabell 24). Relativt få personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende har tillgång till hjälpmedel i sin dator (Tabell 25).

Hur kunnig är du på att använda en dator?

Tabell 23 visar hur de olika grupperna bedömer sina kunskaper när det gäller att använda en dator. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har stora behov av ökade kunskaper i att använda en dator.

Tabell 23: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur kunniga de är på att använda en dator. Andelar i procent.

Grupp	Har tillräckliga kunskaper	Skulle behöva mer kunskap eller hjälpmedel	Kan inte tillräckligt för det jag vill kunna göra	Kan inte alls använda	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	72	20	4	2	2
Alla med funktionsnedsättning	65	23	6	4	2
Särskola	20	41	12	8	18
Daglig verksamhet	37	36	7	7	14
Anpassat boende	36	36	-	13	15

Hur tycker du det är att använda en dator?

Tabell 24 visar hur de olika grupperna bedömer hur det är att använda en dator. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte lika ofta som andra anger att de tycker det är lätt att använda en dator.

Tabell 24: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur de tycker det är att använda en dator. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Varken lätt eller svårt	Svårt	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	56	37	4	2
Alla med funktionsnedsättning	50	38	8	3
Särskola	21	38	13	28
Daglig verksamhet	34	31	12	22
Anpassat boende	34	21	13	32

Många kan växla mellan olika enheter men för vissa kan det vara svårt. Även om många föredrar mobiltelefonen så är det inte något man kan tro gäller alla.

”Jag avskyr mobiler (de har för små skärmar), men använder gärna dator (laptop eller stationär). Skulle vilja ha en surfplatta, men har inte blivit av att skaffa en” (ID 982).

Den personal som finns på ett gruppboende är där för att hjälpa de boende med sådant som behövs för att de ska leva ett bra liv. Men det är inte säkert att man får hjälp med det digitala.

”Jag vill använda min dator mer men får otillräcklig hjälp av personalen på gruppboenden ” (ID 720).

En person som är på en daglig verksamhet saknar att ha en dator som ett arbetsverktyg:

”Jag skulle vilja ha en egen dator på jobbet så jag kan skriva ner på datorn vad jag har gjort på jobbet om dagarna de skulle underlätta för min del istället för att ha ett schema” (ID 620).

Inom vissa områden kan det saknas tillräckligt enkla lösningar.

”Vill gärna ha ett enklare mejlprogram (ID133).

Har du några hjälpmedel till din dator?

Tabell 25 visar vilken tillgång till hjälpmedel i datorn som grupperna har tillgång till. Trots att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende borde ha behov av hjälpmedel är det många som säger att de inte har några hjälpmedel.

Tabell 25: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett om de har hjälpmedel i sin dator. Andelar i procent.

Grupp	Ja	Ja, men jag behöver fler hjälpmedel	Nej	Nej, men jag skulle behöva hjälpmedel	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	23	3	65	2	8
Alla med funktionsnedsättning	24	8	53	6	9
Särskola	23	19	42	13	3
Daglig verksamhet	15	18	53	10	5
Anpassat boende	27	27	36	9	-

Kostnaden för hjälpmedel och programvaror kan vara ett hinder.

”Hjälpmedel till dator kostar mycket pengar liksom appar” (ID1641)

Vilka hjälpmedel har du i din dator?

Tabell 26 visar vilken tillgång till hjälpmedel som de olika grupperna har tillgång till i sin dator.

Tabell 26: Översikt över vilka hjälpmedel personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning har i sin dator. Andelar i procent.

Grupp	Bildtelefon	Förstoring	OCR-program	Ordprediktion	Punktskrifts-display	QR-scanner	Röststyrning	Skärmläsnings-program	Speciell mus	Speciellt tangentbord	Stavningskontroll	Tal till text	Talsyntes	Datorn i sig är ett hjälpmedel
Jämförande kontrollgrupp	1	10	9	5	<1	23	2	<1	15	9	52	2	1	48
Alla med funktionsnedsättning	19	18	11	6	4	17	5	8	11	8	42	9	8	44
Särskola	5	27	18	-	-	18	9	5	18	18	27	27	23	32
Daglig verksamhet	-	13	4	4	-	22	17	-	13	9	39	26	17	39
Anpassat boende	18	12	6	12	-	24	18	-	6	6	41	18	-	41

Surfplatta

Tabellerna nedan visar att många personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende inte anser sig ha tillräckliga kunskaper i att använda en surfplatta (Tabell 27). Det återspeglas av att lägre andelar i dessa grupper tycker att det är lätt att använda en surfplatta jämfört med personer utan funktionsnedsättning. (Tabell 28).

Relativt få personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet samt bor i ett anpassat boende har tillgång till hjälpmedel i sin surfplatta (Tabell 29).

Hur kunnig är du på att använda en surfplatta?

Tabell 27 visar hur de olika grupperna bedömer sina kunskaper när det gäller att använda en surfplatta. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende har behov av ökade kunskaper i att använda en surfplatta.

Tabell 27: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur kunniga de är på att använda en surfplatta. Andelar i procent.

Grupp	Har tillräckliga kunskaper	Skulle behöva mer kunskap eller hjälpmedel	Kan inte tillräckligt för det jag vill kunna göra	Kan inte alls använda	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	73	10	2	3	11
Alla med funktionsnedsättning	58	18	5	5	13
Särskola	32	32	10	4	22
Daglig verksamhet	40	27	5	7	22
Anpassat boende	38	15	-	13	33

Hur tycker du det är att använda en surfplatta?

Tabell 28 visar hur de olika grupperna bedömer hur det är att använda en surfplatta. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende inte lika ofta som andra anger att de tycker det är lätt att använda en surfplatta.

Tabell 28: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett hur de tycker det är att använda en surfplatta. Andelar i procent.

Grupp	Lätt	Varken lätt eller svårt	Svårt	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	73	24	1	1
Alla med funktionsnedsättning	58	33	7	2
Särskola	41	46	11	3
Daglig verksamhet	39	47	13	-
Anpassat boende	44	39	11	6

Har du några hjälpmedel till din surfplatta?

Tabell 29 visar vilken tillgång till hjälpmedel i surfplattan som de olika grupperna har tillgång till. Tabellen visar att personer som gått i särskola/anpassad skola, deltar i daglig verksamhet eller bor i ett anpassat boende i lägre utsträckning har hjälpmedel i sin surfplatta jämfört med personer utan funktionsnedsättning.

Tabell 29: Personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning som angett om de har hjälpmedel i sin surfplatta. Andelar i procent.

Grupp	Ja	Ja, men jag behöver fler hjälpmedel	Nej	Nej, men jag skulle behöva hjälpmedel	Vet inte
Jämförande kontrollgrupp	29	3	61	1	6
Alla med funktionsnedsättning	28	11	51	4	6
Särskola	24	16	43	16	-
Daglig verksamhet	18	13	50	3	5
Anpassat boende	26	21	53	-	-

Vilka hjälpmedel har du i din surfplatta?

Tabell 30 visar vilken tillgång till hjälpmedel som de olika grupperna har tillgång till i sin surfplatta.

Tabell 30: Översikt över vilka hjälpmedel personer i särskola, daglig verksamhet och anpassat boende, Alla med funktionsnedsättning och jämförelsegruppen av personer utan funktionsnedsättning har i sin surfplatta. Andelar i procent.

Grupp	Bildtelefon	Förstoring	OCR-program	Ordprediktion	Punktskrifts-display	QR-scanner	Röststyrning	Skärmläsning-program	Stavningskontroll	Tal till text	Talsyntes	Surfplattan i sig är ett hjälpmedel
Jämförande kontrollgrupp	2	16	9	5	<1	32	5	1	38	5	<1	52
Alla med funktionsnedsättning	31	21	10	6	1	21	6	5	33	12	8	45
Särskola	19	31	4	8	-	4	4	8	12	15	12	35
Daglig verksamhet	14	18	5	9	-	9	9	5	23	14	23	50
Anpassat boende	14	29	-	14	-	14	14	-	21	14	21	50

Bakgrundsvariabler

Bakgrundskaraktäristika för personer med funktionsnedsättning som svarat 2023.

Åldersintervaller

Tabell 31: Åldersintervall. Andelar i procent.

Åldersintervall	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Under 16 år	-	<1	-	-	-
16–24 år	1	2	12	6	2
25–34 år	3	8	22	22	21
35–44 år	7	13	31	27	29
45–54 år	13	18	15	10	13
55–64 år	19	17	12	6	13
65–75 år	35	23	7	1	2
76 år eller äldre	23	19	2	-	21

Vilken är din könstillhörighet?

Tabell 32: Könstillhörighet. Andelar i procent.

Kön	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Man	38	38	51	49	56
Kvinna	61	59	47	45	40
Annan	<1	1	2	6	4
Jag vill inte svara	<1	1	-	-	-

Är svenska ditt första språk

Tabell 33: Svenskar som förstaspråk. Andelar i procent.

Svenska som första språk	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Ja	90	87	90	94	92
Nej	10	13	10	6	8

I vilket län bor du?

Tabell 34: Län deltagarna bor i. Andelar i procent.

Län	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Stockholms län	19	18	15	14	14
Uppsala län	5	4	2	3	6
Södermanlands län	4	3	2	3	2
Östergötlands län	4	5	33	4	2
Jönköpings län	3	2	-	3	4
Kronobergs län	1	1	3	-	-
Kalmar län	<1	1	-	3	-
Gotlands län	-	<1	15	-	-
Blekinge län	1	1	-	1	-
Skåne län	26	26	15	11	8
Hallands län	3	3	2	3	2
Västra Götalands län	12	13	34	33	39
Värmlands län	1	1	3	3	2
Örebro län	4	5	3	1	4
Västmanlands län	3	3	5	7	6
Dalarnas län	2	2	-	-	-
Gävleborgs län	3	3	2	-	6
Västernorrlands län	2	2	3	-	2
Jämtlands län	2	2	2	1	-
Västerbottens län	2	2	2	10	2
Norrbottnens län	2	2	-	-	-
Vet inte	<1	<1	-	-	-

I vilken typ av ort bor du?

Tabell 35: Typ av boende deltagarna bor i. Andelar i procent.

Ort	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Stad	58	64	73	70	74
Mindre samhälle	27	22	18	25	20
Landsbygd	15	13	7	6	7
Vet inte	-	-	2	-	-

I vilken typ av boende bor du?

Tabell 36: Deltagarnas boende. Andelar i procent.

Boende	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Hyseslägenhet, vanlig	18	31	25	32	-
Bostadsrättslägenhet	26	28	15	10	-
Villa, hus, gård	55	35	14	11	-
Gruppboende	-	3	24	26	55
Servicebostad	-	2	15	15	33
Annat stödboende	-	1	2	3	12
Annat	1	1	5	3	-

Brukar du be någon om hjälp med att göra saker på internet?

Tabell 37: Hjälp att göra saker på internet. Andelar i procent.

Hjälp på internet?	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Ja	23	31	51	39	44
Nej	74	64	35	49	44
Vet inte	2	5	14	12	11

Får du hjälp av någon i din vardag?

Tabell 38: Hjälp att göra saker i vardagen. Andelar i procent.

Hjälp i vardagen?	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Ja	2	27	84	88	92
Nej	98	73	16	13	8

Vilken typ av hjälp?

Tabell 39: Typ av hjälp i vardagen. Andelar i procent.

Typ av hjälp	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Hemtjänst	31	27	9	8	9
Personlig assistans	3	18	26	18	11
Boendestöd, stödpersoner eller liknande	3	39	63	74	78
God man/förvaltare	3	23	46	60	60
Anhörig/närstående	28	47	59	58	58
Annat	38	10	4	5	2

Bor du tillsammans med någon?

Tabell 40: Bor tillsammans med någon. Andelar i procent.

Bor tillsammans med någon	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Ja	76	58	29	17	4
Nej	24	42	71	83	96

Vem eller vilka bor du tillsammans med?

Tabell 41: Av de som bor tillsammans med någon, vem eller vilka bor de tillsammans med? Andelar i procent.

Bor tillsammans med...	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Sammanboende, partner eller gift	95	87	35	25	50
Barn under 18 år	17	14	12	-	-
Hemmaboende barn över 18 år	11	8	-	-	-
Bor med mina föräldrar eller en förälder	1	6	53	67	-
Delar bostad med en vän (eller flera) – kollektivboende	1	1	-	-	50
Annat	<1	2	6	8	-

Vilken är din högsta avslutade utbildning?

Tabell 42: Högsta avslutade utbildning. Andelar i procent.

Utbildning	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Grundskola	8	9	-	10	18
Grundsärskola	<1	1	17	6	8
Gymnasium	23	24	-	11	16
Gymnasiesärskola	1	5	83	51	41
Yrkesutbildning/Yrkeshögskola	15	12	-	4	6
Folkhögskola	2	5	<1	13	4
Högskola/Universitet	48	42	-	4	6
Annan	4	2	-	-	-
Vet inte	<1	1	-	1	-

Vad av följande stämmer med din nuvarande situation?

Tabell 43: Nuvarande situation. Andelar i procent.

Situation	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
Arbetar	43	30	17	11	6
Arbetslös	2	6	5	1	-
Hemma med barn	1	1	2	-	-
Pensionär	57	43	9	3	21
Sjukskriven	1	6	2	3	-
Sjukersättning/Förtidspensionär	1	18	26	28	33
Daglig verksamhet	<1	7	71	100	67
Aktivitetsersättning	<1	3	16	17	4
Studerar	2	4	2	4	4
Annat	3	2	7	4	6
Vet inte	<1	<1	-	-	-

Vilken inkomst har du per månad?

Tabell 44: Inkomst per månad. Andelar i procent.

Inkomst	Kontroll	Alla	Särskola	Daglig verksamhet	Anpassat boende
0 kronor	1	1	-	-	-
1 – 4 999 kronor	1	1	2	-	-
5 000 – 9 999 kronor	1	4	10	14	10
10 000 – 14 999 kronor	11	17	36	37	27
15 000 – 19 999 kronor	15	19	22	31	35
20 000 – 24 999 kronor	11	14	5	1	8
25 000 – 29 999 kronor	10	10	3	-	-
30 000 – 49 999 kronor	29	17	2	-	2
50 000 kronor eller mer	13	4	2	1	-
Jag vill inte svara	9	12	17	15	17

Om svenskarna med funktionsnedsättning och internet SMFOI

Enkätundersökningen genomförs vartannat år med start 2017. Personer med funktionsnedsättning rekryteras till att svara på en enkät med frågor om internet, smarta telefoner, datorer och surfplattor. Rekrytering sker via snöbollsrekrytering enligt principer för "sampling in rare populations"¹⁷. Deltagare kan svara på enkäten på flera olika sätt, i syfte att hitta ett sätt som gör att svarsmetoden upplevs som tillgänglig för dem. Mer information finns på www.begripsam.se.

Antalet svarande har varit:

- 2017: 771
- 2019: 1 506
- 2021: 1 488
- 2023: 1 167

Antalet svarande i jämförelsegruppen utan funktionsnedsättningar har varit:

- 2019: 1 085
- 2021: 1 242
- 2023: 1 590

Enkäten består av frågor med fasta och öppna svarsalternativ. För jämförbarhet är vissa av frågorna med fasta svarsalternativ desamma vid varje undersökning. För att fånga upp teman eller nya företeelser finns också speciella frågor i varje undersökning. De öppna svarsalternativen ger deltagarna möjlighet att med egna ord ge en fördjupad bild av de olika frågeställningarna. Det ger på så sätt en möjlighet att kvalitativt fördjupa vår förståelse av de kvantitativa data som visas i tabeller och diagram.

50 diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter har blivit 10 grupper

I undersökningen SMFOI, Svenskarna med funktionsnedsättning och internet, finns 50 fasta svarsalternativ, bestående av olika kategorier av sådana diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter som har visat sig kunna spela roll när människor bedömer hur lätt eller svårt det är att använda internet och de olika apparater vi använder när vi är på internet. Inom ramen för forskningsprogrammet CoDeAc har vi gjort omfattande datakörningar som visar att det går att skapa 10 grupper där dessa 50 kategorier av diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter inryms. Det betyder att de kategorier som finns inom en sådan grupp svarar väldigt lika på de olika frågor vi ställer. På det sättet kan vi fortfarande ta

¹⁷ Kalton, G., & Anderson, D. W. (1986). Sampling Rare Populations. *Journal of the Royal Statistical Society*, 149(1), 65–82.

fram data för en specifik kategori men vi får också större grupper, vilket ger bättre underlag för statistiska beräkningar.

I vissa fall består en grupp bara av en kategori. Det beror på att för denna kategori så skiljer sig svaren så mycket från andra grupper att den inte kan ingå i någon större grupp. Detta gäller för Blinda, Dövblinda, Grav hörselnedsättning och Grav synnedsättning. För döva har vi slagit samman barndomsdöva med personer som blivit döva i vuxen ålder.

De 10 grupperna är

- Blinda
- Döva
- Dövblinda
- Grav hörselnedsättning
- Grav synnedsättning
- Intellectuell funktionsnedsättning
- Svårt att läsa, skriva, räkna och kommunicera
- Neurologiska och muskulära funktionsnedsättningar
- Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- Psykiska och emotionella funktionsnedsättningar

I datamaterialet finns också en grupp som vi kallar "Övriga". Det är personer som rapporterat andra funktionsnedsättningar. Den redovisas inte som separat grupp i denna rapport.

Grupperna byggs upp enligt modellen i Diagram 14:

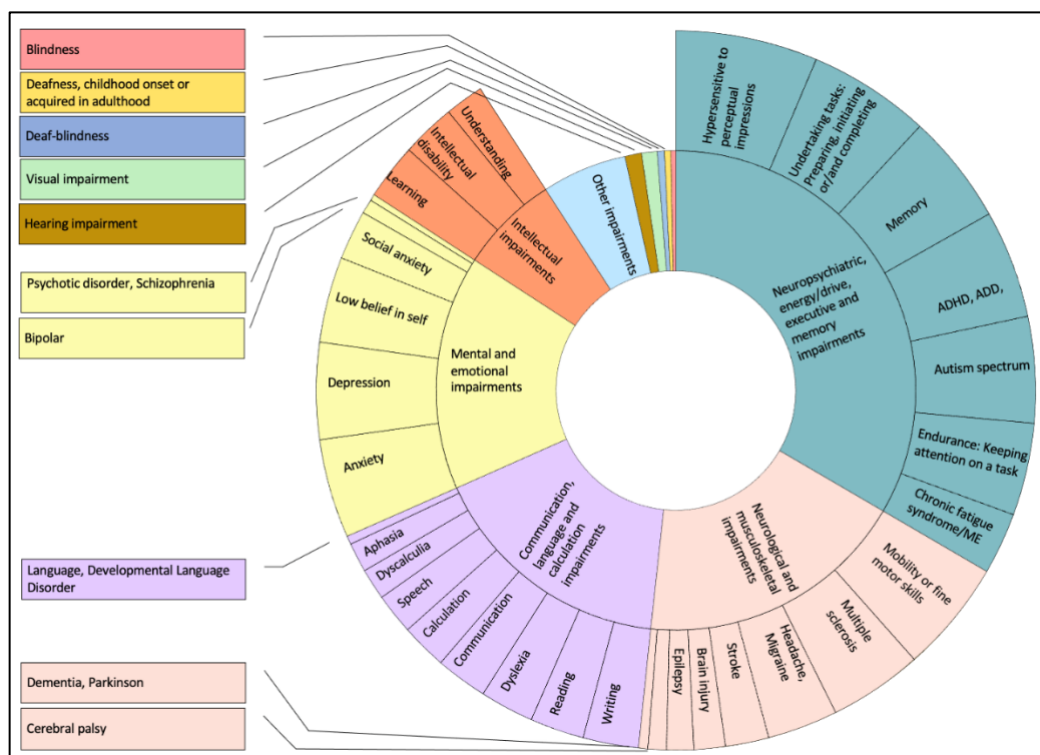

Diagram 20: Den inre ringen representerar en sammanslagning av de diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter som återfinns i den yttre ringen. De sammanslagna grupperna representeras av sådana diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter som vi hargemensamma mönster för hur de påverkar användning av internet¹⁸.

På det här sättet uppfyller vi kraven i FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning vilken ställer krav på att statistik ska kunna delas upp i meningsfulla grupper. Konventionen pekar på problemet att personer med funktionsnedsättning ofta behandlas som en enda grupp i statistiska redovisningar. Att behandla funktionsnedsättning som en homogen grupp är i de flesta fall missvisande eftersom funktionsnedsättningar kan vara väldigt olika sinsemellan. Så istället för att behandla funktionsnedsättning som om den vore en homogen grupp bör man i statistik erkänna att det är en mycket heterogen grupp. Vår data kan brytas ner i 50 olika kategorier men också visas på aggregerad nivå. Det är få andra områden i Sverige där det finns sådan statistik.

¹⁸ Pettersson., Johansson., Demmelmaier, Gustavsson. Disability digital divide: survey of accessibility of eHealth services as perceived by people with and without impairment. *BMC Public Health* **23**, 181 (2023)

Gruppernas inbördes storlekar

Förutom förekomst i hela befolkningen kan det vara värdefullt att förstå de 10 gruppernas inbördes storlekar i relation till varandra.

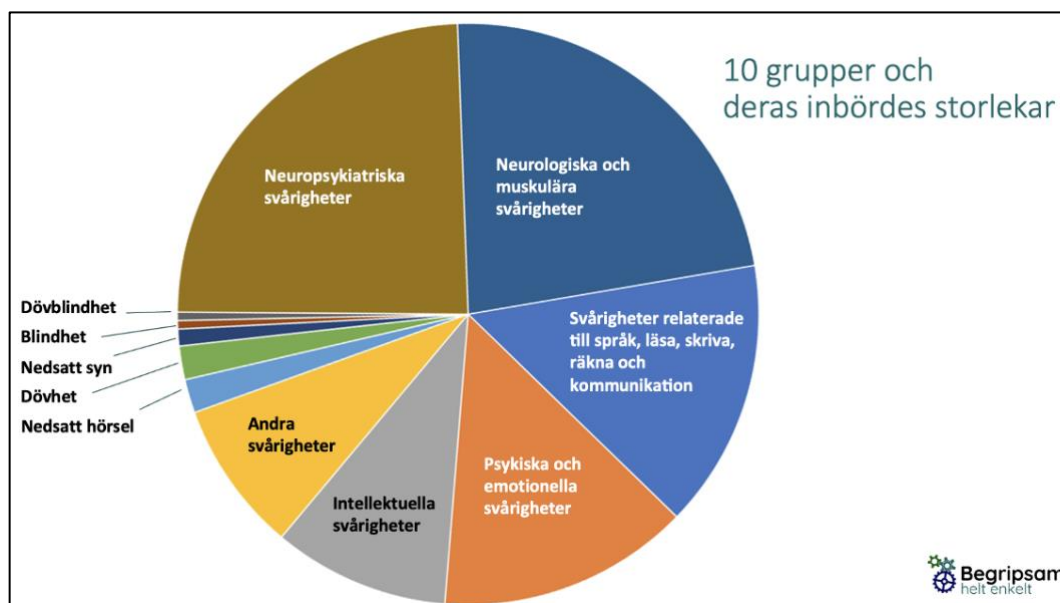

Diagram 21 Inbördes storlekar mellan de 10 grupper som vi använder oss av i rapporten. Grupperna utgörs av personer med funktionsnedsättning där det finns upplevda svårigheter att använda internet. Den största gruppen utgörs av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningen. Den minsta är personer som är dövblinda.

Jämförelsegrupp av personer utan funktionsnedsättning

Sedan 2019 har vi utökat vår undersökning med en jämförelsegrupp ur den svenska befolkningen. Det betyder att för alla som svarat i SMFOI och angett att de har en funktionsnedsättning så drar vi sex matchade kontroller ur befolkningsregistret. Vi matchar då mot ålder, kön och var i landet deltagarna bor.

Det gör att vi för att skapa ett representativt jämförelsematerial ur den svenska befolkningen. Vi eftersträvar att varje person med funktionsnedsättning ska motsvaras av matchande personer utan funktionsnedsättning. På det sättet kan vi jämföra om det finns digitala klyftor mellan:

- Personer med och utan funktionsnedsättning
- Personer inom någon av våra 10 sammanslagna grupper av funktionsnedsättningar och personer utan funktionsnedsättning
- Personer i någon av våra 50 kategorier av diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter och personer utan funktionsnedsättning

Jämförelserna är viktiga då de kan hjälpa oss att förstå om det finns digitala klyftor i samhället och om dessa minskar eller ökar över tid. Det gör det också möjligt att förstå om det finns grupper där de digitala klyftorna är anpassat stora.

Män och kvinnor

Statistik är ofta uppdelad på män och kvinnor. Vi har valt att inte göra en sådan uppdelning. Det beror på att skillnaderna mellan män och kvinnor med funktionsnedsättning i relation till användning av internet oftast är mycket små. I en vetenskaplig artikel har vi undersökt om kön är en bakgrundsvariabel som spelar roll för användningen av eHälsotjänster¹⁹. Vi såg då att vilken typ av funktionsnedsättning man har spelar större roll än vilket kön man har. De könsskillnader i internetanvändning som vi funnit har vi rapporterat i en tidigare vetenskaplig artikel²⁰. Den generella skillnad vi då kunde notera är att män med funktionsnedsättning har större svårigheter än kvinnor med funktionsnedsättning när det gäller att använda internet.

Personerna som deltar i våra undersökningar är användare av internet

Det kan vara viktigt att ha i åtanke när du läser denna rapport att det är personer med funktionsnedsättning som använder internet som har svarat på våra frågor. I vissa grupper av funktionsnedsättningar kan det i befolkningen finnas ganska stora andelar som inte alls använder internet. Dessa personer finns inte representerade i denna undersökning. Det gäller till exempel i gruppen blinda. Där finns det framförallt äldre blinda personer som inte alls använder internet. Det resultat vi presenterar i den här rapporten kan därför bara säga något om de personer med funktionsnedsättning som är användare av internet.

¹⁹ Pettersson, L., Johansson, S., Demmelmaier, I., & Gustavsson, C. (2023). Disability digital divide: survey of accessibility of eHealth services as perceived by people with and without impairment. *BMC Public Health*, 23(1), 1–13. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15094-z>

²⁰ Johansson, S., Gulliksen, J., & Gustavsson, C. (2021). Disability digital divide: the use of the internet, smartphones, computers and tablets among people with disabilities in Sweden. *Universal Access in the Information Society*, 20(1), 105–120. <https://doi.org/10.1007/s10209-020-00714-x>

Förekomst av funktionsnedsättning i populationen

Det finns inte alltid tillförlitlig statistik över hur stora olika grupper av personer med diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter är i befolkningen. Generellt finns det goda uppskattningar över hur många personer som har en viss diagnos i befolkningen tack vare diagnosregister. Det finns också ganska goda skattningar av förekomster av vissa typer av svårigheter. Det gäller anpassat svårigheter att läsa, skriva och räkna. Vad vi däremot inte har någon tydlig uppfattning om är storleken av specifika kognitiva funktionsnedsättningar. Vi vet till exempel inte hur stor andel av befolkningen som har så stora problem med sin koncentrationsförmåga att det kan räknas som en funktionsnedsättning.

Nedanstående tabell 20 är sammanställning av uppskattningar av förekomst av diagnoser och funktionsnedsättningar och är gjord av Stefan Johansson på Begripsam, Catharina Gustavsson, CKF och Jan Gulliksen, KTH²¹.

²¹ Johansson, S., Gulliksen, J., & Gustavsson, C. (2021). Disability digital divide: the use of the internet, smartphones, computers and tablets among people with disabilities in Sweden. *Universal Access in the Information Society*, 20(1), 105–120. <https://doi.org/10.1007/s10209-020-00714-x>

Table 20. Numbers (n) and proportions (percent) of participants who reported having each diagnose and impairment, and numbers (n) of women and men in each diagnose/impairment group.

Diagnose	Total n (percent) ¹	Women n	Men n	Prevalence in the general Swedish population
ADD	52 (7percent)	30	14	People with ADD are included in the ADHD prevalence figures
ADHD	94 (12percent)	56	26	4-5percent [1]
Aphasia	34 (4percent)	19	14	0.34 percent have stroke induced aphasia [2]. No numbers found on aphasia caused by other brain injuries.
Autism Spectrum	189 (25percent)	99	64	1-2.5percent [3]
Bipolar	25 (3percent)	13	10	2.4percent [4]
CP, Cerebral Palsy	19 (3percent)	8	9	0.2percent [5]
Dementia, Alzheimer's disease	2 (0.3percent)	1	1	1.82percent [6]
Depression, anxiety	179 (23percent)	110	46	Point prevalence (2016) for depression: 5-8percent and for anxiety: 12-17percent. [7]
Dyscalculia	31 (4percent)	18	11	14.7percent reach level 1 or lower in numeracy proficiency [8]. 6.5percent [9]
Dyslexia	113 (15percent)	57	46	5-8percent. [10]
Epilepsy	35 (5percent)	13	19	0.04-0.06percent. [11]
Intellectual disability	82 (11percent)	43	35	0.8-3.7percent [12]
Language Disorder	39 (5percent)	17	16	9.92percent of children aged 4-5 [13].
MS, Multiple Sclerosis	6 (1percent)	4	2	0.11percent men and 0.26percent women [14]
Parkinson's disease	1 (0.1percent)	1	0	0.2percent, 1percent of all Swedes aged 65 or more. [15]
Stroke	60 (8percent)	29	25	Incidence 2016: 14 688 men, 13 635 women. [16]
Schizophrenia	20 (3percent)	15	4	0.7percent [17]. 0.4-1percent [18]
Impairment	Total n (percent) ¹	Women n	Men n	
Blind	30 (4percent)	13	12	Blind people are included in the visually impaired group
Visually impaired	57 (7percent)	27	26	1.2-2.97percent. [19]
Deaf	22 (3percent)	17	4	0.07-0.1percent. [20]
Deafblind	11 (1percent)	8	3	0.02percent (age under 65) and 0.1percent (age over 65) [21]
Hearing impaired	25 (3percent)	13	9	15-17percent. [22]
Fine motor impairments	93 (12percent)	52	33	No numbers on prevalence/incidence found.
Speech impairment	54 (7percent)	22	26	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Concentration	201 (26percent)	116	67	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Focusing	158 (21percent)	88	50	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Lack of self-esteem	129 (17percent)	84	37	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Learning new things	72 (10percent)	41	26	Specific learning disabilities: 10percent [23]
Difficulties related to Memory	151 (20percent)	79	56	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Reading	112 (15percent)	60	43	13.3percent reach level 1 or lower in literacy proficiency [8]. No distinction was made between reading and writing.
Difficulties related to Writing	110 (14percent)	54	50	See Reading
Difficulties related to Social fear	78 (10percent)	40	28	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Start or stop activities	168 (22percent)	94	56	No numbers on prevalence/incidence found.
Difficulties related to Ability to Understand	90 (12percent)	49	34	No numbers on prevalence/incidence found.
Sensitive for Strong Impressions	184 (24percent)	126	40	No numbers on prevalence/incidence found.
Other	153 (20percent)	94	48	

¹. On gender there were also the options "Other" and "I do not want to answer that question". Those gender groups where small and are not presented in the results. Participants could report multiple diagnoses/impairments.

Referenser till källor om förekomst av funktionsnedsättning

1. Karlsson T, Classon E, Rönnberg J. The brain-friendly workplace - cognition, cognitive disability and working environment [In Swedish: Den hjärnvänliga arbetsplatsen - kognition, kognitiva funktionsnedsättningar och arbetsmiljö]. Stockholm; 2014.
2. Johansson MB. Aphasia and Communication in Everyday Life. Uppsala University; 2012.
3. Lundström S, Reichenberg A, Anckarsäter H, Lichtenstein P, Gillberg C. Autism phenotype versus registered diagnosis in Swedish children : prevalence trends over 10 years in general population samples. *BMJ*. 2015;350:1–6.
4. Kingdom U, Inter- CID. Prevalence and Correlates of Bipolar Spectrum Disorder in the World Mental Health Survey Initiative. 2011;68:241–51.
5. Maryam Oskui, Coutinho F, Dykeman J, Jette N, Tamar Pringheim. An update on the prevalence of cerebral palsy: a systematic review and meta-analysis. *Dev Med Child Neurol*. 2013.
6. Alzheimer Europe. Sweden 2013: The prevalence of dementia in Europe. 2013. <https://www.alzheimer-europe.org/Policy-in-Practice2/Country-comparisons/2013-The-prevalence-of-dementia-in-Europe/Sweden>. Accessed 11 Oct 2018.
7. Adler M, Knorring L Von, Orelund L. Depression - background and treatment [In Swedish: Depression – bakgrund och behandling]. 2016.
8. OECD. OECD Skills Outlook 2013 - First results from the survey of adult skills. 2013.
9. Gross-Tsur V, Manor O, Shalev RS. Developmental Dyscalculia: Prevalence and Demographic Features. *Dev Med Child Neurol*. 2008;38:25–33. doi:10.1111/j.1469-8749.1996.tb15029.x.
10. The Swedish Dyslexia Association (Svenska Dyslexiföreningen). How common are difficulties in reading and writing/dyslexia? [In Swedish: Hur vanligt är läs- och skrivsvårigheter/dyslexi?]. 2018. <https://www.dyslexiforeningen.se/page2/>. Accessed 20 Aug 2018.
11. L. Forsgren, Beghi E, Öun A, Sillanpää M. The epidemiology of epilepsy in Europe – a systematic review. *Eur J Neurol*. 2005;12:245–53.
12. National Center for Biotechnology Information U.S. National Library of Medicine. Prevalence of Intellectual Disabilities. 2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK332894/>. Accessed 12 Aug 2018.
13. Norbury CF, Gooch D, Wray C, Baird G, Charman T, Simonoff E, et al. The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder : evidence from a population study. *J Child Psychol Psychiatry*. 2016;57:1247–57.
14. Ahlgren C, Odén A, Lycke J. High nationwide prevalence of multiple sclerosis in Sweden. *Mult Scler J*. 2011;17:901–8.
15. Swedish Neuro Registries. The registry for Parkinson's Disease. 2018. <http://neuroreg.se/en.html/parkinsons-disease>. Accessed 11 Aug 2018.
16. The National Board of Health and Welfare (Socialstyrelsen). Stroke Statistics 2016 [In Swedish: Statistik om stroke 2016]. 2017.
17. Mcgrath J, Saha S, Chant D, Welham J. Schizophrenia : A Concise Overview of Incidence , Prevalence , and Mortality. *Epidemiol Rev*. 2008;30 August:67–76.
18. Perälä J, Suvisaari J, Saarni S, Kuoppasalmi K, Isometsä E, Pirkola S, et al. Lifetime Prevalence of Psychotic and Bipolar I Disorders in a General Population. *Arch Gen Psychiatry*. 2007;64.
19. The National Board of Health and Welfare (Socialstyrelsen). Report on Public Health 2009 [In Swedish: Folkhälsorapport 2009]. 2009.
20. Werngren-Elgström M, Dehlin O, Iwarsson S. A Swedish Prevalence Study of Deaf People Using Sign Language : A prerequisite for Deaf studies. *Disabil Soc*. 2003;18:311–23.
21. National Knowledge-center on Deafblindness (Nationellt Kunskapscenter för dövblindfrågor). Prevalence of deafblindness [In Swedish: Förekomst av dövblindhet]. <https://nkcdb.se/dovblindhet/fakta-om-dovblindhet/forekomst/>. Accessed 4 Aug 2018.

22. Johansson MSK, Arlinger SD. Prevalence of hearing impairment in a population in Sweden : Prevalencia de las pérdidas auditivas en una población de Suecia. *Int J Audiol.* 2003;42:18–28.

23. Butterworth B, Kovas Y. Understanding Neurocognitive Developmental Disorders Can Improve Education for All. *Science* (80-). 2013;340:300–5.